

EDUCAȚIA MORAL-SPIRITUALĂ

Manual pentru clasa a IV-a

PAGINĂ TEHNICĂ

Dragă prietene!
Avem un mesaj pentru tine!

Ești dornic să descoperi care sunt calitățile unui om adevărat? Cum e să poți să ai încredere în forțele proprii? Să poți formula judecăți de valoare? Atunci, vino în echipa Frumosului unde te vei împrieteni cu Înțelepciunea, Credința, Cumpătarea, Toleranța, Încrederea. E o lume minunată în care vei fi eroul principal în formarea propriului Eu. Împreună vom aprecia situații de viață în baza valorilor moral-spirituale, vom adopta atitudini responsabile față de acțiunile proprii, dar și a celor din jur. Succes!

PERSONAJE

Bine te-am găsit! Eu sunt **ÎNȚELEPCIUNEA!**
În acest an vom învăța împreună să luăm decizii corecte și înțelepte.

Salut! Eu sunt **CREDINȚA!** Cu mine vei învăța să fii milostiv, blând și să crezi în lucruri bune.

Te salut cu drag! Eu sunt **CUMPĂTAREA.** Te voi ajuta să fii responsabil și să faci alegeri raționale.

Eu sunt **TOLERANȚA!** Cu mine vei învăța să fii prietenos cu toți oamenii.

Eu sunt **ÎNCREDEREA!** Te voi ajuta să devii mai încrezător în forțele proprii.

Modulul **1** | EU LA ȘCOALĂ

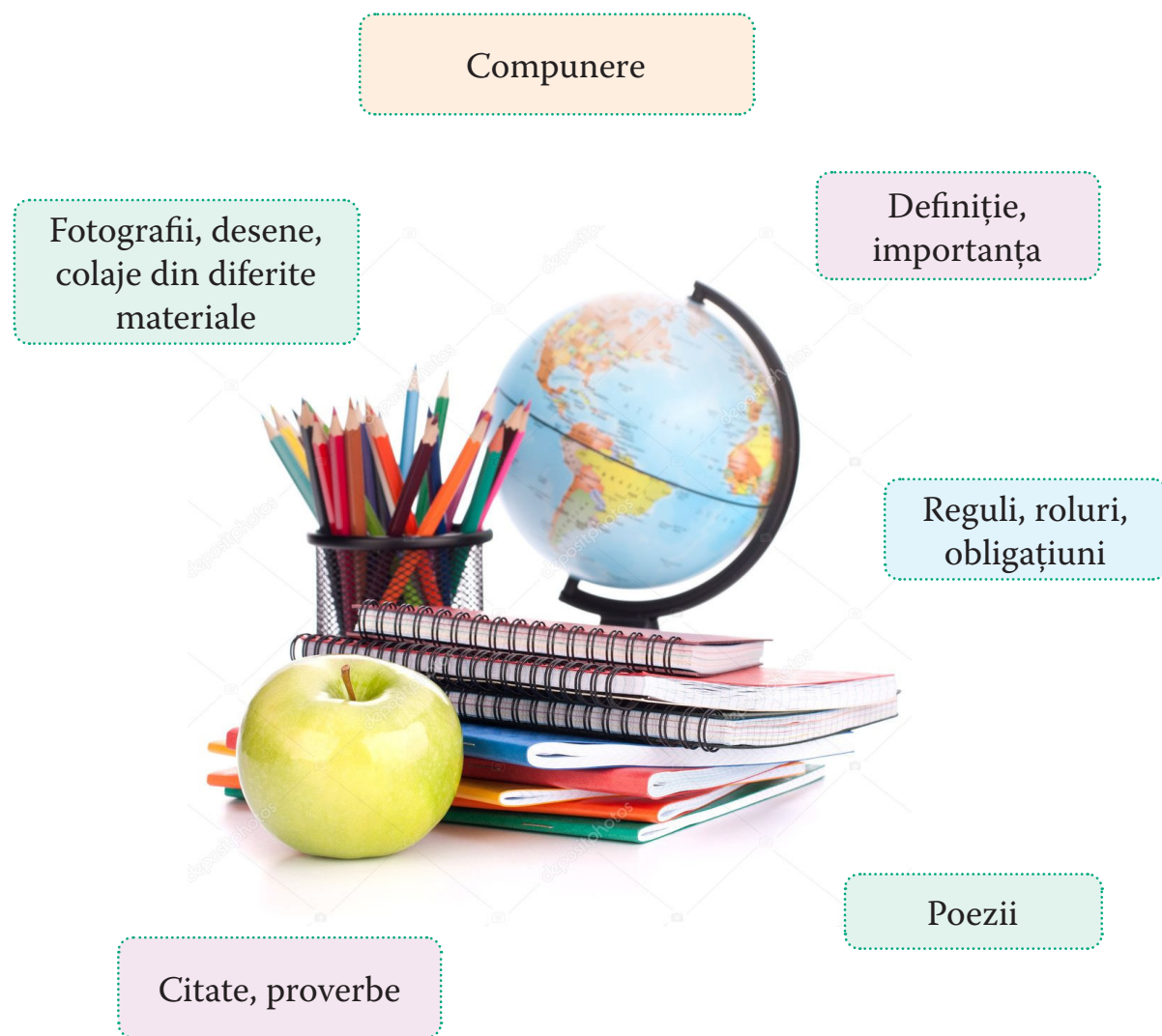
- ÎN LUMEA VALORILOR MORAL-SPIRITUALE.
AM RĂBDARE ȘI SUNT CUMPĂTAT
- MĂ RESPECT PE MINE, ÎMI RESPECT COLEGII
- ȘTIU SĂ FIU UN PRIETEN BUN
- TOȚI SUNTEM EGALI
- AM O ATITUDINE BINEVOITOARE

HARTA PROIECTULUI

Pentru a realiza cu succes, urmează pașii:

- 1) Stabilesc titlul proiectului;
- 2) Respect cerințele de realizare a proiectului;
- 3) Utilizez schițe, desene, și diferite tehnici de lucru;
- 4) Folosesc informații relevante pentru subiect;
- 5) Realizez proiectul creativ, cu acuratețe și deosebit.

În lumea valorilor moral-spirituale.

Am răbdare și sunt cumpătat

„La om totul trebuie să fie frumos: și chipul, și îmbrăcămintea, și gesturile, și sufletul, și gândurile.” Anton Cehov

CITEȘTE

Omidă a privit în jur: vedea insecte care săreau, cântau, zburau, toate în continuă mișcare și toate ferite. Numai ea, sărmana, era fără glas și fără aripi. Dar nu a invidiat pe nimeni și nu s-a plâns pe soarta ei!

– Fiecare are menirea sa! spunea omida.

Ea a continuat să privească răbdătoare agitația din jurul ei. Curând și-a început munca și, la scurt timp, s-a înfășurat într-o plapumă moale de mătase. Astfel s-a izolat de celelalte insecte, a stat liniștită în gogoșa ei și a așteptat, zicându-și:

– Încă puțină răbdare!

La momentul convenit, din gogoșa de mătase a ieșit un minunat fluture, mare, diafan, cu aripile colorate. El și-a luat zborul, s-a înălțat în văzduh, uitând cu desăvârșire că fusese cândva o omidă.

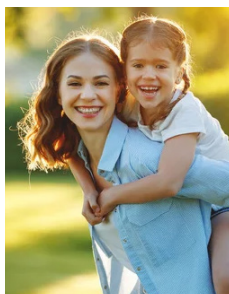
CUVINTE CHEIE
valori materiale
valori spirituale
răbdare
cumpătare

- Ce simte omida atunci când vede veselie la celelalte insecte?
- Care a fost rezultatul răbdării ei?
- Care rezultate consideri că sunt mai bune: cele obținute prin răbdare sau cele obținute prin supărare?

Material și spiritual.

- Identifică în imagini valori materiale și valori spirituale.

Valori materiale – lucruri, obiecte care fac viața omului mai ușoară și mai confortabilă.

Valori spirituale – puncte de vedere, sentimente, interese, idei, gânduri care dezvoltă și perfecționează caracterul, intelectul, sufletul omului și comportamentul în relație cu lumea din jur.

EXERSEAZĂ

1. Expune-ți părerea!

- Un om poate exista doar cu valori materiale? Sau numai cu valori spirituale?

2. Numește:

- 5 valori materiale create de mâna omului din școala ta.
- 2 reguli de păstrare a acestor obiecte.
- 3 valori spirituale pe care le consideri cele mai bune și corecte în viața ta.
- 5 valori prin care poți recunoaște că un copil are cei 7 ani de acasă.

3. Găsește sinonimul potrivit pentru:

așteptare	RĂBDARE	chibzuință
nerăbdare		îngăduință
stăpânire de sine	CUMPĂTARE	nesocotire

JOCUL RĂBDĂRII ȘI A CUMPĂTĂRII

Materiale necesare: bețișoare colorate puse într-o cutie.

Elevii vor lua, pe rând, câte un bețișor la întâmplare.

Culoarea bețișorului indică ce trebuie să împărtășești celorlalți.

● Numește o persoană pentru care ești cumpătat.

● Spune o calitate a ta pentru care ești răbdător.

● Împărtășește o amintire când ai dat dovadă de răbdare.

● Numește un loc în care ești cumpătat.

4. Selectează doar enunțurile care exprimă atitudinea ta față de răbdare.

- Numai răbdarea face să înduri mai lesne tot ce nu poți schimba.
- Nerăbdarea este o piedică în calea succesului.
- Dacă ai răbdare, poți muta munții din loc.

5. Enumeră 3 lucruri care ar putea să te ajute la formarea răbdării.

Mă respect pe mine, îmi respect colegii

Cine nu respectă, nu merită să fie respectat.

OBSERVĂ

CUVINTE CHEIE

adevăr
sinceritate
respect

CITEȘTE

Într-o după-amiază, bufnița a fost trezită de zarva păsărilor. Nu vedea cer-tăreții, dar a înțeles că se discută despre înscrierea în corul pădurii. Nu se știe cine alcătuia lista, căci zarva era mare.

– Bună ziua, se auzi o voce. Puteți să mă ascultați?

Dar fu imediat întreruptă de altă voce:

– Cine să te asculte?! Dă-te la o parte! Cu penele acestea nu ți-e locul în cor. Priviți-mă! Nu arăt eu mai bine?

– Iar eu sunt cea mai deșteaptă, căci sunt singura pasăre care știe cât e ora! se auzi o altă voce.

– Apropo! Dacă e să ne întrecem la prins muște, atunci pe mine trebuie să mă înscrieți prima! strigă altă voce.

– Ba! După neamuri să se ia! Noi suntem cele mai nemuroase!

Toate se înscriau în cor după o anumită calitate. Una după cum ciuguleș-te, alta după cum cloncănește, a treia după cum ciocănește. Toate frumoase, ochioase, moțate, colorate, cu merite... Se înscriau și zburau, căci erau ocupate!

Spre seară, când zgomotul din crâng se mai domoli, organizatorul se adresează unei păsări care așteptase răbdătoare să se prezinte și ea:

– Dumneata cine ești?

– Eu sunt privighetoarea.

– Și ce merite ai?

– Știu să cânt...

Atunci bufnița ieși din scorbura sa, își puse ochelarii și spuse:

– ...

- Cum crezi, ce a spus bufnița? Expune-ți părerea.

EXERSEAZĂ

1. Răspunde cu Adevărat sau Fals.

Corectează enunțurile false.

Respectul față de colegi înseamnă:

- A F să-i saluți la venire și la plecare;
- A F să spui „mulțumesc”, „te rog”, „îmi pare rău”;
- A F să păstrezi un ton calm când vorbești;
- A F să îți respecti promisiunile făcute;
- A F să îți impui cu orice preț părerea într-o discuție;
- A F să-i convingi că ai dreptate și că ar trebui să procedeze ca tine.

2. Completează enunțurile.

- Dacă este respect, atunci este
- Dacă este ... , atunci este
- Dacă este ... , atunci este
- Și toate acestea sunt doar dacă este

3. Persoana respectată.

Numește două persoane care există în viața ta și pe care le respecti în mod deosebit. Respecti aceste persoane pentru cine sunt, pentru ce au sau pentru ceea ce fac?

4. Spune un proverb despre respect. Comentează-l.

5. JOC. Respectă și vei fi respectat.

Copiii se adună în cerc pentru a crea „Cercul Respectului”. Învățătoarea face un bulgăre de hârtie, asemănător cu un cartof, și îl aruncă unui elev, rostind cuvintele:

– Te respect pentru ... (și numește o calitate).

Elevul prinde cartoful, pronunță numele unui alt copil și numește o calitate sau un merit al acestuia. Apoi se grăbește să-i transmită cartoful, deoarece acesta este fierbinte.

Jocul continuă până la ultimul participant. Acesta oferă cartoful copilului care a început jocul și îi spune pentru ce calități îl respectă.

6. Numește 3 reguli principale de conviețuire în clasa ta.

Mă port cuviincios

Lumea este o oglindă.

Dacă vei zâmbi, lumea îți va zâmbi și ea.

OBSERVĂ

1

2

- Ce relații există între copiii din cele două imagini?
- Despre ce ar putea ei să discute? Consideri că ei sunt de acord?

CUVINTE CHEIE

zâmbet
supărare
ceartă
iertare

te invită la discuție!

Alin e un copil timid. El are vederea slabă și poartă ochelari. Într-o zi, fără să vrea, a călcat pe picior un băiat din clasa paralelă. Acesta l-a insultat, l-a tras de haină, apoi l-a îmbrâncit. Robert, prietenul lui Alin, i-a venit în ajutor imediat, imobilizându-l pe agresor...

- Cum s-a simțit Alin când a fost tras de haină și îmbrâncit?
- Cum crezi, a avut voie Robert să-l imobilizeze pe agresor?

1. Selectează enunțurile care arată comportamentul corect.

Un copil cuviincios:

- nu se lasă distrat de fapte/cuvinte fără importanță;
- folosește cuvintele cu grijă;
- provoacă o ceartă din nimic;
- își stăpânește forța fizică;
- se comportă zgomotos în pauză, la școală.

Ține minte! Băieții trebuie să fie atenți cum și când își folosesc pumnii!

Uneori va fi nevoie să îți folosești pumnii pentru a apăra pe cineva sau pentru autoapărare, dar nu trebuie să lovești pe nimeni fără motiv sau cu intenția de a răni.

Orice conflict are rezolvare. Întotdeauna putem găsi o soluție. În loc să ofensezi, să îmbrâncești sau să lovești pe cineva, alege să-ți comunici gândurile și emoțiile într-o manieră pozitivă.

2. Alege varianta potrivită, după părerea ta.

Conflictul începe:

a) de la un cuvânt;

b) de la un zâmbet.

Când sunt supărat:

a) analizez lucrurile calm;

b) vreau să mă răzbun.

Mânia poate fi alungată:

a) cu scuze;

b) cu o ceartă.

Dacă sunt vinovat:

a) recunosc și îmi cer scuze;

b) mă ascund.

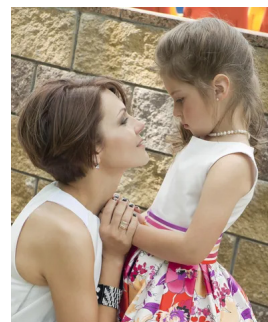
Mă simt mai puternic când:

a) lovesc;

b) iert.

3. Exprimă-ți părerea.

Lipsa de maniere este o formă de necuviință?

4. Umple cutia cu maniere.

mă port cuviincios

salut oamenii respectuos

5. Iertare cu adevărat.

- Selectează enunțurile pe care le spune un copil educat pentru a-și cere scuze sau pentru a scuza pe cineva.

Îmi pare rău!

Tu m-ai provocat!

Nu am nevoie de scuzele tale!

Dacă mă vei ierta și eu te voi ierta.

Din pricina ta am procedat așa!

Iartă-mă, altă dată voi fi mai atent la cuvintele mele.

Accept scuzele tale!

Dacă îmi dai ceva, te iert.

Odată și odată o să mă răzbun!

De acum încolo vei ști că nu-mi place să fiu numit așa.

6. Pornind de la enunțul: „Gândesc înainte să spun ceva”, scrie un eseu scurt cu titlul: LIMBA TAIE MAI RĂU CA SABIA

Știu să fiu un prieten bun

*Nimeni nu poate trăi fără prieteni,
chiar dacă stăpânește toate bunurile lumii.*

OBSERVĂ

EXERSEAZĂ

1. Ordonează cuvintele pentru a obține un proverb. Explică proverbul.
dublează și bucuriile Prietenia necazurile. înjumătățește

2. Completează schema corespunzător.

PRIETENIE

două cuvinte care indică însușiri

trei cuvinte-acțiuni

o propoziție formată din patru cuvinte

un cuvânt generalizator (metaforă, asociere, sinonim)

3. Prietenii celebri.

◆ Trasează corespondențe:

Ion Creangă

Harry Potter

D' Artagnan

Patrocle

Tândală

Peter Pan

Mowgli

Athos, Porthos, Aramis

Mihai Eminescu

Ron Weasley

Păcală

Baloo

Lizuca

Wendy

CITEȘTE

Prietenia dintre Ana și Emilia este foarte frumoasă. Ele sunt împreună cu fiecare ocazie: își petrec sărbătorile, vacanțele și zilele de naștere împreună. Activitatea preferată a celor două colege este pictura. După lecții, ele se întâlnesc în atelierul școlii și desenează.

În seara aceasta, urmează ca Ana să doarmă acasă la Emilia. Atunci când ajunge la prietena ei, o vede tristă.

– Ce ai pățit? întrebă Ana.

Emilia începe să plângă, așa că Ana o îmbrățișează. Ana știe că părinții lui Emilia sunt cântăreți, însă nu știa cât de triști sunt ei pentru că fata lor nu are voce. Se pare că înainte ca Ana să ajungă, părinții au certat-o pe Emilia pentru că nu este talentată. Ana i-a spus:

– Dar tu ești talentată! Poate nu ai voce, dar pictezi extraordinar! Părinții tăi au văzut ce desene frumoase faci?

Emilia și-a dat seama că nu le spusese părinților ei niciodată despre pasiunile sale. Cele două fete s-au dus în sufragerie și Emilia le-a arătat părinților câteva desene, apoi le-a povestit despre atelierul de pictură și despre ceea ce au desenat împreună. Părinții au înțeles că fata lor poate avea orice meserie, nu neapărat cea de cântăreață. Comunicând, supărarea s-a risipit.

După ce discuția cu părinții s-a încheiat, Emilia i-a mulțumit Anei că a ajutat-o să treacă peste un moment dificil, iar Ana i-a răspuns:

– La asta sunt buni prietenii!

(Alessandra Gemeș)

RĂSPUNDE LA ÎNTREBĂRI

- Cum se leagă o prietenie?
- Care sunt valorile pe care se sprijină o prietenie?
- Ce înseamnă pentru tine a fi un prieten bun?

JOC. Cine vrea să-mi fie prieten?

Copiii scriu pe o foaie 3 calități pe care le posedă. Se ridică, pe rând, și spun: **Cine vrea să-mi fie prieten? Eu sunt ...** (și numește primul cuvânt din lista sa). Ceilalți copii ascultă atent. Cine are acest cuvânt în listă, se ridică în picioare. Copilul citește al doilea cuvânt. Dacă acesta se regăsește în lista colegilor, aceștia bat din palme, iar dacă cuvântul lipsește, dar le este drag, îl scriu în caiet. Elevul citește al treilea cuvânt și dacă acesta este menționat în lista celorlalți colegi, ei formează un „cerc de prieteni”.

Toți suntem egali

Lumea este diversă numai prin faptul că fiecare dintre noi este unic.

OBSERVĂ

- Cu ce se ocupă copiii?
- Ce deosebiri observi între copiii din imagini?
- Ce asemănări între copii poți numi?
- Prin ce te asemeni tu cu acești copii?
- Dar prin ce te deosebești?
- Cum înțelegi egalitatea între oameni?

CUVINTE CHEIE
egalitate
acceptare

te invită să analizezi situațiile:

a) Sorin are întotdeauna temele pregătite, dar este timid. Astăzi, învățătoarea l-a scos la tablă. Sorin pășește neîncrezător și simte cum i se înroșesc urechile și obraji. Toate privirile sunt ațintite asupra lui, colegii așteaptă să audă ce va spune, dar băiatul nicidecum nu găsește cuvintele potrivite. Tot ce își dorește, e să se facă nevăzut. Fiind întrebat, el începe să se bâlbâie...

- Cum crezi, timiditatea lui Sorin este o dizabilitate?
- Oare timiditatea poate fi învinsă și înlocuită cu o abilitate?
- Alege cuvintele care ar putea înlocui timiditatea:
îndrăzneala, curajul, supărarea, incertitudinea, ranchiuna, siguranța.

b) Marinela este o fetiță veselă și sociabilă. Ea s-a născut cu o dizabilitate fizică și nu poate merge ca toți ceilalți copii. Copila este imobilizată într-un scaun cu rotile. La școală, în pauze, ea privește prin geam cum colegii aleargă prin curte...

♦ **Cum ar putea fi ajutată Marinela de:**

1. părinți 2. colegi 3. învățătoare 4. medic

Copiii cu dizabilități, ca și ceilalți copii, au dreptul la educație, dreptul la odihnă și joacă, dreptul la familie, dreptul la un nume etc. Ca toți ceilalți oameni, ei au emoții și sentimente, uneori trăiesc clipe de bucurie, alteori se simt singuri, neajutorați și nu au încredere în forțele proprii. Deși acești copii arată diferit, ei au nevoie de acceptare, respect și susținere, iar noi trebuie să avem o atitudine binevoitoare și să fim înțelegători cu ei.

1. Realizează corespondența.

♦ **Când întâlnești o persoană cu dizabilități, ...**

zâmbești și îi întinzi brațul
pentru o strângere de mână

nu folosești cuvinte ofensatoare
sau nepotrivite în conversație

o tratezi așa cum ți-ai
dori să fii tu tratat

AȘA DA!

folosești cuvinte care
arată superioritate

te adaptezi la preferințele
individuale ale persoanei

AȘA NU!

o ajuți să depășească un
obstacol (de ex: scările)

te uiți la ea stăruitor și o întrebi
fără ocolișuri ce i s-a întâmplat

apreciezi calitățile per-
soanei, nu felul cum arată

te îndeamnă!

Încearcă să urci scările cu ochii închiși, să desenezi cu degetele picioarelor, să te îmbraci sau să-ți legi șireturile cu o singură mână. Cum te-ai simțit?

2. Reflecție pe tema: Fiecare om are un nume.

Elevii sunt invitați să formeze un cerc. Fiecare își spune numele și o calitate pe care o admiră cel mai mult la sine. Expune-ți părerea: cum te-ai simți dacă nu ai avea nicio calitate, iar în locul numelui ai avea un număr?

Ghicește! Descoperă! Implică-te!

1. Ghicește! Potrivește cuvântul-rimă.

Ani la rând de dimineată
Noi voioși ne îndreptăm
Spre școala care ne învață
Lucruri bune pentru

Mă îndrumă să fiu educat,
Respectuos și binevoitor.
E un model demn de urmat,
Acesta-i scumpul meu

E lângă mine mereu,
Mă susține când mi-e greu.
Sincer, înțelegător și devotat
Poate fi doar un

2. Descoperă cuvântul.

- Atitudine sau sentiment de stimă: _ _ S _ E _ T
- Manifestare a voinței de a fi de acord, a tolera: A _ C _ _ T _ R _
- Faptul de a lucra împreună cu cineva: _ O _ _ E _ _ R _
- Voința de a susține, încuraja pe cineva: S _ _ _ J _ _
- Răspundere pe care și-o asumă cineva pentru un anumit comportament sau acțiune: R _ S _ _ N _ _ _ _ _

3. JOC DE ROL. Pânza prieteniei.

Materiale necesare: un ghem de ață.

Copiii se adună în cerc pentru a țese „Pânza prieteniei”. Primul copil apucă capătul firului de ață, îl leagă de degetul arătător, apoi aruncă ghemul unui coleg. Cel care prinde ghemul trebuie să spună care este cea mai importantă calitate pe care o are. Apoi rotește firul de ață în jurul degetului său și transmite ghemul altui jucător care va proceda la fel: va spune care e calitatea lui cea mai importantă.

Jocul continuă până când se implică toți copiii. În felul acesta se împletește o pânză a prieteniei, asemănătoare cu pânza de păianjen. În final, ghemul ajunge de unde a plecat. Dar jocul nu se oprește aici. Jocul continuă și sfoara se reasază pe ghem, făcând cale întoarsă. De această dată, fiecare jucător îi va spune colegului care este calitatea pentru care îl admiră cel mai mult.

Evaluare formativă

1. Ordonează cuvintele proverbului:

face, Altoiul, școala, pomul pom, și omul om.

2. Realizează corespondența.

Responsabil	are un comportament înțelegător față de cineva.
Binevoitor	oferă sprijin, susținere, încurajare unul altuia.
Solidar	este moderat, cumpătat și lipsit de îngâmfare.
Modest	este sincer, dă dovadă de amabilitate și devotament.
Prietenos	poartă răspundere de un lucru sau acțiune.

3. Descoperă calitatea în situațiile de mai jos:

- a) La lecția de educație plastică lucrez singur cu rechizitele mele fără să mă împart cu colegul de bancă care și-a uitat lucrurile acasă.
(_____)
- b) În timpul recreației am lovit din întâmplare un coleg din altă clasă, dar m-am apropiat și mi-am cerut scuze.
(_____)
- c) Colegul de bancă și-a spart ochelarii în pauză. El nu vede fără ochelari și mă întreabă ce scrie pe tablă. De fiecare dată îi răspund cu amabilitate și îl ajut.
(_____)

4. Continuă gândul.

Îmi ajut colegii când ...
Ascult învățătoarea ...
Am un comportament civilizat ...
Sunt binevoitor și cumpătat cu ...

5. Completează ABC-ul valorilor și formulează trei reguli de comportament cu ajutorul cuvintelor date.

A –	P –
B – bunătate	R –
C –	S –
D –	T – toleranță
Î – încurajare	O –

Modulul 2 | EU ÎN FAMILIE

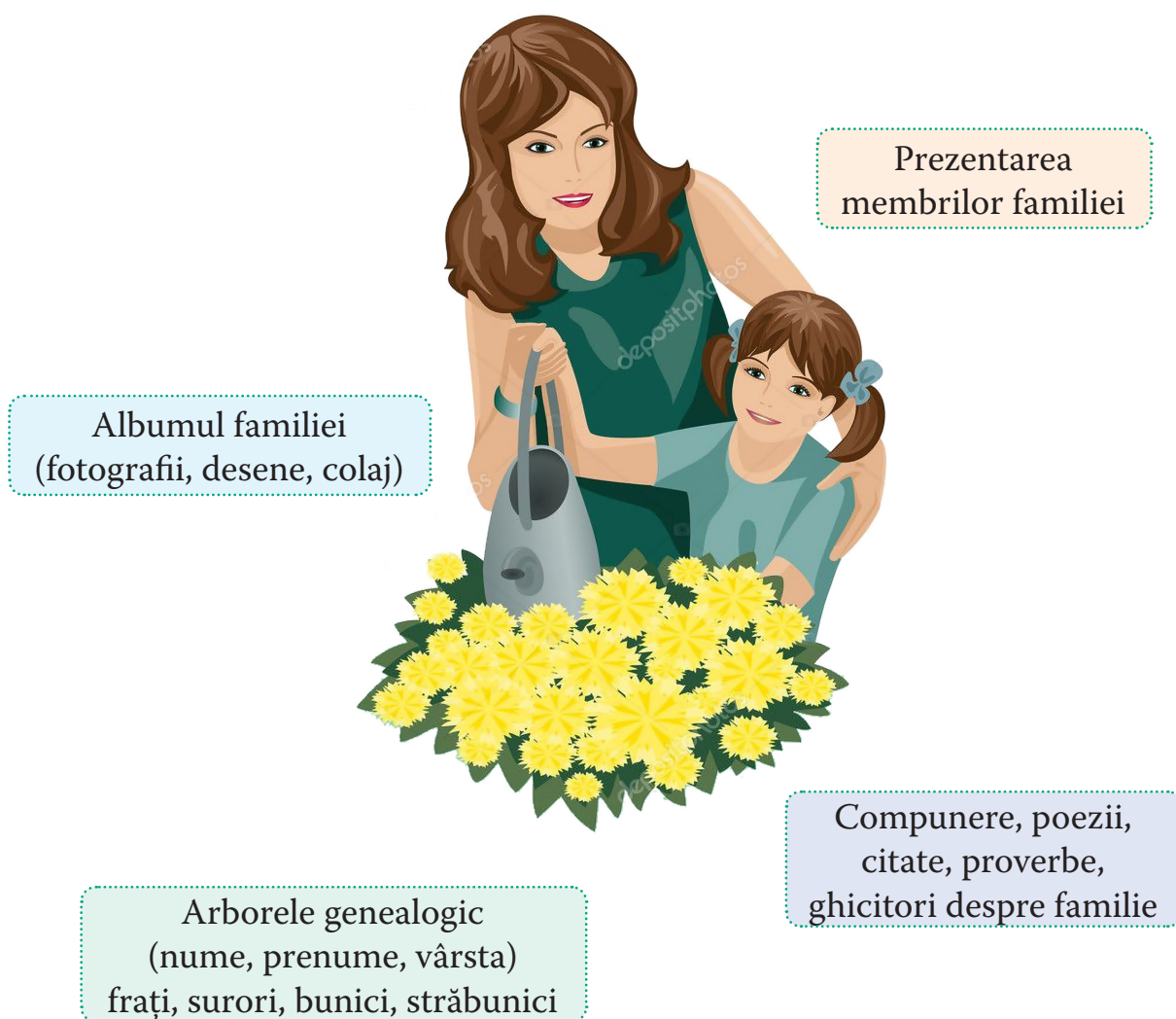
- FAMILIA. VALORILE UNEI FAMILII
- SUNT RĂBDĂTOR ȘI ÎMI PASĂ DE CEILALȚI
- PACEA ȘI FERICIREA ÎN FAMILIE
- FAMILIA – IZVOR DE IUBIRE ȘI RESPECT. ARMONIA ÎN FAMILIE
- LA BUNICI MĂ SIMT ACASĂ

HARTA PROIECTULUI

Pentru a realiza cu succes, urmează pașii:

- 1) Stabilesc titlul proiectului;
- 2) Respect cerințele de realizare a proiectului;
- 3) Utilizez schițe, desene, și diferite tehnici de lucru;
- 4) Folosesc informații relevante pentru subiect;
- 5) Realizez proiectul creativ, cu acuratețe și deosebit.

Familia. Valorile unei familii

Nu există comoară mai prețioasă decât familia.

OBSERVĂ

CUVINTE CHEIE

iubire
ajutor
siguranță

CITEȘTE

Într-o seară, pe când mama pregătea cina, fiul de zece ani veni în bucătărie cu o foaie în mână. Cu un aer oficial, copilul înmână foaia mamei, care, ștergându-și mâinile cu un prosop, citi ceea ce era scris acolo:

Pentru că am șters praful: 10 lei.

Pentru că am strâns frunzele din curte: 10 lei.

Pentru că am făcut ordine în camera mea: 10 lei.

Pentru că am fost să cumpăr pâine: 5 lei.

Pentru că am avut grijă toată săptămâna de surioara mea: 25 lei.

Pentru că am luat 2 calificative „foarte bine” la școală: 20 lei.

Pentru că am dus în fiecare seară gunoiul: 10 lei.

Pentru că am așezat în dulap rufele spălate: 10 lei.

În total: 100 lei.

Mama își privi copilul în ochi cu multă blândețe. În mintea sa reveneau o mulțime de amintiri. Ea luă un creion și scrise pe dosul hârtiei:

Pentru nopțile pe care le-am petrecut lângă tine când erai bolnav: 0 lei.

Pentru toate momentele în care te-am mângâiat atunci când erai trist: 0 lei.

Pentru toate prilejurile în care ți-am șters lacrimile: 0 lei.

Pentru mesele de mic dejun, prânz și cină, pentru toate gustările și sandvișurile pe care ți le-am pregătit: 0 lei.

Pentru tot ce te-am învățat zi de zi: 0 lei.

În total: 0 lei.

(din „Pilde creștin-ortodoxe,,)

Atunci când în relațiile familiale începem să facem socoteli, totul se duce de râpă. Iubirea, sprijinul și ajutorul reciproc într-o familie sunt gratuite.

RĂSPUNDE LA ÎNTREBĂRI

- Că părere ai despre băiatul din text?
- Ce rol are familia în viața unui copil?
- Ce trebuie să ofere familia membrilor ei?

EXERSEAZĂ

1. Studiază lista valorilor. Alege 5 valori de care se conduce familia ta.

încredere, dragoste, pace, egalitate, prietenie, toleranță, sănătate, responsabilitate, bogăție, respect pentru tradiții, credință, siguranță, iertare, respect pentru vârstnici, obligații comune de întreținere a familiei, curiozitate, stimă și ajutor reciproc, îngrijirea și educarea copiilor.

2. Selectează variantele care se potrivesc (după părerea ta).

Părinții sunt cei care formează o familie în care:

- a) își cresc și își ocrotesc copiii;
- b) au grijă de copii și îi educă;
- c) îi abandonează în voia soartei.

Între orice copil și părinte trebuie să existe:

- a) relații de afecțiune, respect, ocrotire;
- b) relații de încredere, siguranță și ajutor;
- c) relații de frică și neascultare.

Copii trebuie să asculte sfaturile și îndemnul părinților, pentru că:

- a) părinții vor să fie autoritari;
- b) în ei putem avea încredere deplină;
- c) părinții ne vor binele.

Deoarece părinții ne vor binele, noi trebuie:

- a) să ignorăm sfaturile lor;
- b) să fugim de acasă;
- c) să-i respectăm.

3. Tradiții în familie.

• Citește acțiunile care caracterizează o familie.

- iau masa împreună;
- se ajută reciproc;
- se susțin, se încurajează;
- își poartă de grijă unul de celălalt;
- își petrec zilele de odihnă împreună.

• Completează cu alte acțiuni care se respectă în familia ta.

Sunt răbdător și îmi pasă de ceilalți

Ce semeni, aceea culegi.

OBSERVĂ

CITEȘTE

FARFURIA DE LEMN

A fost odată un bătrân care locuia împreună cu fiul și cu nora lui. Bătrânul avea mâinile nesigure, auzul slab, iar genunchii îi tremurau la orice mișcare. Când se așeza să mănânce, abia mai putea să țină lingura în mână: vărsa ciorba pe masă, iar uneori scăpa firimituri din gură.

Văzând una ca asta, fiul și nora se simțeau tot mai iritați. Ei l-au așezat să mănânce într-un colț, lângă vatră. Și din ziua aceea îi dădeau mâncarea într-o strachină de lut, și nici măcar atât cât să se sature. Bătrânul privea cu jind la masa încărcată cu bucate, și ochii lui lăcrimau de amărăciune.

Într-o zi, strachina de lut îi scăpă din mâinile cuprinse de tremur; căzu pe jos și se făcu cioburi. Când văzu asta, nora apucă să-l certe de zor, iar bătrânul se închisese în amărăciunea lui și nu scotea o vorbă. Din când în când, numai, scăpa câte-un oftat adânc.

– Asta e prea de tot! Își spuseră în sinea lor fiul bătrânului și nevasta.

Și îi cumpărară o strachină de lemn. Bietul bătrân trebuia să mănânce de acum înainte doar din strachina de lemn. Într-o seară, cum ședeau cu toții în cameră, nepotul de cinci anișori începu să se joace cu niște scândurele.

– Ce faci tu acolo? îl întrebă taică-său.

– Fac și eu o farfurie, îi răspunse copilașul, din care să mănânce tata și mama, când n-or mai fi în putere, ca bunicul!

Părinții au rămas fără cuvinte. Îl poftiră pe bătrân să se așeze cu ei la masă și, din ziua aceea, mâncară iarăși cu toții împreună. Și din când în când se mai întâmpla ca bătrânul să verse din mâncare, acum însă nu-l lua nimeni la rost.

RĂSPUNDE LA ÎNTREBĂRI

- Părinții au avut un comportament corect față de bunic?
- Ce emoții a simțit bunicul?
- Ce rol a avut copilul în această întâmplare?
- Tu cum te porți cu cei din jurul tău?
- Ai fost vreodată martorul unei situații când cineva a greșit prin comportamentul său?

EXERSEAZĂ

1. Selectează proverbele care se potrivesc textului. Comentează-le.

- Copiii nu au nevoie de învățături, ci de exemple.
- Nevasta cicălitoare este ca o streășină care picură întruna.
- Cum îți cinstești părinții, așa te vor cinsti copiii.
- Curățenia este mama sănătății.
- În jocul copiilor există adesea un înțeles profund.

2. Grupează în două coloane cuvintele:

*nepăsare, grijă, blândete, supărare, dezgust,
compătimire, supărare, răbdare.*

te îndeamnă să completezi schema corespunzător.

FAMILIE

două cuvinte care indică însușiri

trei cuvinte-acțiuni

o propoziție formată din patru cuvinte

un cuvânt generalizator (metaforă, asociere, sinonim)

MEDITEAZĂ asupra enunțurilor.

Oferă celor din jur, tot ceea ce ți-ar plăcea ție să primești. Oamenii au nevoie de lucruri mici, căci acestea sunt cele mai valoroase. Uneori e de ajuns un zâmbet, o vorbă bună, o strângere de mână, o îmbrățișare caldă sau o simplă bătaie pe umăr.

• Ce sentimente trăiești atunci când:

- ajuți pe cineva
- îmbrățișezi pe cineva
- încurajezi pe cineva

Pacea și fericirea în familie

Sufletul unei case sunt oamenii care trăiesc în ea.

OBSERVĂ

CUVINTE CHEIE

rol
fericire
regulă

CITEȘTE

Pe o stradă din Stockholm, locuiește o familie pe nume Svantesson – un tată cât se poate de obișnuit, o mamă cât se poate de obișnuită și trei copii, cât se poate de obișnuiți și ei, Bobi, Beti și Svante, numit Frățiorul.

– Ba eu nu-s deloc un frățior obișnuit! spune Svante.

Dar nu-i adevărat. Bineînțeles că-i cât se poate de obișnuit. Sunt atâția băieței ca el, de șapte ani, cu ochi albaștri și nas cârn, cu urechi murdare și pantaloni ruși în genunchi. Svante e, fără doar și poate, un băiețel obișnuit.

Bobi are cincisprezece ani, îi place fotbalul și are note proaste, așadar și el e cât se poate de obișnuit. Beti are paisprezece ani și părul strâns în coadă, precum multe alte fete, cât se poate de obișnuite.

Seara toată familia s-a adunat la cină, iar tata l-a întrebat pe Svante de ce s-a reținut pe drumul de la școală:

– Cu ce-ți tot pierzi tu vremea pe drum, mă-ntreb?

Își pierde vremea, auzi! De unde să știe tata că-i ieșise un câine în cale? Un cățel blând și frumos care îl mirosise și dăduse vesel din coadă, de parcă ar fi încercat să-i spună că ar vrea să fie câinele lui. Frățiorul ar fi primit de îndată bucurios, de-ar fi fost după el, însă mama și tata nici să n-audă de câine în casă. Pe urmă însă apăruse o tanti care strigase „Ricki, Ricki, vino-ncoace!” și atunci Frățiorul pricepuse că nu putea să fie câinele lui.

– N-o să am niciodată un câine al meu! spuse el cu amărăciune. Mamă, tu îl ai pe tata, Bobi și Beti sunt mereu împreună, da' eu? Eu n-am pe nimeni!

– Frățiorule iubit, dar tu ne ai pe noi toți, zise mama.

– Ba n-am pe nimeni! spuse copilul și mai abătut, căci, dintr-odată, s-a simțit singur pe lume. El s-a ridicat de la masă și s-a retras în camera sa.

(fragment adaptat din „Karlsson de pe acoperiș” de Astrid Lindgren)

RĂSPUNDE LA ÎNTREBĂRI

- Ce fel de relații există între membrii familiei din text?
- De ce Frățiorul se simte singur?
- Ce importanță are comunicarea între membrii unei familii?
- Ce trebuie să facem ca să avem o familie fericită?

EXERSEAZĂ

1. Numește două calități pentru fiecare membru al familiei tale.

Mama

Tata

Sora

Fratele

Bunicul

Bunica

te îndeamnă să numești 7 reguli de comportament pe care le ai din familie.

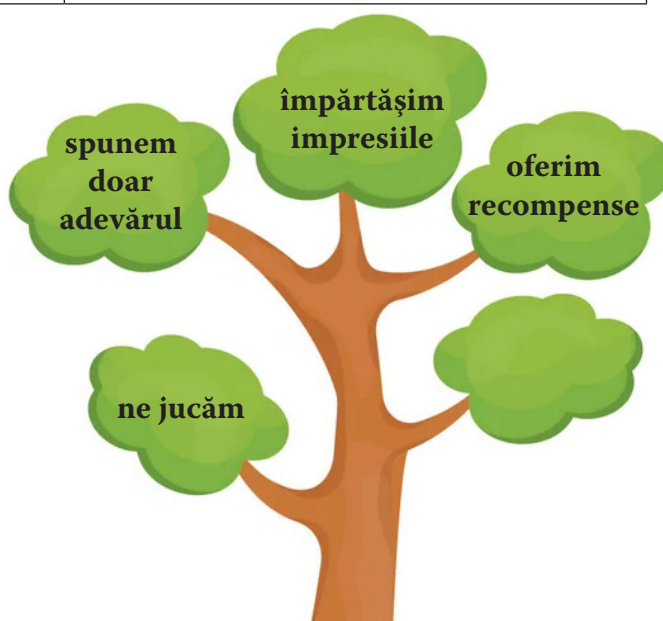
2. În căutare de comori.

- Completează tabelul.

Ce te face fericit?	Ce te face nefericit?
1.	
2.	
3.	

3. În numele iubirii.

- Completează ramurile copacului cu activități ce demonstrează pacea și fericirea într-o familie.

MEDITEAZĂ asupra enunțului.

Nu întotdeauna un copil se naște într-o familie completă, în care sunt ambii părinți. Acest copil are șanse să fie fericit?

Familia – izvor de iubire și respect.

Armonia în familie

*Cel mai frumos și prețios dar pe care îl avem
este timpul petrecut în familie.*

OBSERVĂ

CUVINTE CHEIE

armonie
susținere

CITEȘTE

GRĂMĂJOARĂ

Atunci când de pretutindeni tună și fulgeră, iar din streșinile casei curg și-roaie, Bobocel se ascunde într-un ungher și se gândește că gata, de data asta nu mai scapă. Dar a avut noroc de un tată îndemânatic și priceput. Casa făcută de dânsul era trainică, oricum ar fi încercat-o furtuna, tot degeaba. Până la urmă se limpezește cerul și Bobocel adoarme fericit în patul lui.

Atunci când peste sat vine iarna cu geruri mari, că îngheață copacii în grădină, îngheață vrăbiile sub streășină, atunci Bobocel se face ghem pe cuptor și își zice că gata, de data asta nu mai scapă. Dar iată că scârțâie porțița și se aud pași în ogradă. Intră bunicul cu o legătură de vreascuri și se lasă în genunchi la gura sobei. Focul pe care îl aprinde e plin de soare și voie bună. Și încep a se dezgheța ferestrele, se aud vrăbiile sub streășină, iar frigul fuge departe în câmp, mânat de vânt încolo hăt spre primăvară...

Atunci când îl prinde foamea pe drum, lui Bobocel i se pare că n-o să mai ajungă odată acasă. Atunci îi răsare de undeva chipul mamei, care îl cheamă și el tot vine, iar cum pășește pragul casei, parcă nici foamea nu-l mai chinuie.

Atunci când se lasă amurgul și casa lor e numai umbre, pe Bobocel îl macină un fel de tristețe. I se pare că așa și se vor pierde ei prin întuneric, până nu se vor mai putea găsi unul pe altul, dar iată că vine de pe undeva sora și întreabă:

– Ce stați în întuneric?

Aprinde lumina și, pentru că e fată frumoasă și veselă de felul ei, lumina pe care o aprinde ea e multă, scânteietoare și tot vine și vine de sus.

Cugetând la toate acestea, într-o seară, când s-au așezat cu toții la masă și așteptau să răstoarne mama mămăliguța, Bobocel a zis:

– Ce bine e când oamenii trăiesc așa, grămăjoară!

(„Bobocel cu ale lui” de Ion Druță)

EXERSEAZĂ

1. Continuă gândul.

Personajele textului formează o familie, deoarece ...

2. Selectează acțiunile caracteristice unei familii unite.

Familia:

- te inspiră
- te susține
- te deranjează
- te face mai bun
- te face mai puternic
- te apără
- te ceartă
- te obosește
- te încurajează
- te ignoră

3. Completează.

Familia poate fi:	În familie nu e loc pentru:
1.	1.
2.	2.

4. Răspunde cu Adevărat sau Fals.

Armonie în familie este atunci când:

- A F între părinți și copii nu există relații de înțelegere și respect;
- A F membrii familiei rezolvă pașnic problemele apărute;
- A F membrii familiei sunt prietenoși și se ajută reciproc;
- A F copiii sunt certați și pedepsiți pentru cele mai neînsemnate fapte;
- A F copiii spun minciuni;
- A F drepturile copiilor sunt respectate.

te îndeamnă să comentezi enunțul:

Când totul îți merge prost, singurii oameni care îți sunt alături, fără nicio ezitare, sunt cei din familie.

5. Asociază familia cu un fruct, după model:

Familia este o pară dulce precum dragostea, are semințe care sunt copiii, coaja ei este asemeni părinților care ne oferă protecție, ...

La bunici mă simt acasă

Bunicii fac lumea mai dulce, mai blândă, mai caldă...

OBSERVĂ

CITEȘTE

Soarele cobora spre asfințit. Lumina amurgului se așternea aurie pe verzele povârnișului muntos. Heidi rămase un timp nemișcată, privind cu încântare.

– Niciodată nu am văzut ceva mai frumos! exclamă fetița.

Când îl zări pe bunicul, zbură spre el ca o săgeată.

– Bunicule!

– Te-ai întors? șopti bunicul cu lacrimi în ochi.

– Îmi era dor de tine, de Peter și de caprele noastre. Aud clinchete sau mi se pare?

Într-o clipă, apăru Peter, cu turma de capre alergând la vale. Heidi fugi în întâmpinarea lui. Se opri pe pajiște, respirând adânc aerul curat de munte, îmbibată de miresele florilor. Dorința sa cea mai arzătoare s-a împlinit. Era iar acasă!

(fragment din „Heidi, fetița munților” de Johanna Spyri)

RĂSPUNDE LA ÎNTREBĂRI

- Ce simte bunicul când își vede nepoata?
- Cum înțelegi expresia „îmi era dor”?
- Ce înseamnă pentru tine cuvântul „acasă”?
- Unde locuiesc bunicii tăi? Când obișnuiești să mergi la ei?
- Ce îți place cel mai mult la bunici?

EXERSEAZĂ

1. Găsește trei cuvinte care se asociază cu:

familie

dor

acasă

2. Enumeră 3 acțiuni pe care le faci atunci când:

- bunica este obosită;
- bunicul este indispus;
- bunicul/bunica este bolnav/ă.

3. Orice faptă-i cu răsplată.

• Numește cum ești răsplătit/ă atunci când:

- aduci o găleată cu apă –
- îți pregătești temele –
- îngrijești o pasăre rănită –
- sădești un pom –
- uzi o floare –

4. Ajutor de la bunici.

• Scrie încă două exemple de ajutor pe care l-ai primit vreodată de la bunici:

- ți-au dat un sfat care ți-a fost de folos;
- ți-au explicat rezolvarea unei probleme;
- te-au ajutat să decupezi ce tu nu poți singur;
- te-au ajutat să prepari bucate;
- te-au ajutat să coși un nasture;
- ...
- ...

5. De vorbă cu bunicii.

Ce îi face deosebiți pe bunicii tăi? Enumeră 3 calități.

Enumeră 2 lucruri pe care le poți învăța de la bunici.

Enumeră 2 lucruri pe care le pot învăța bunicii de la tine.

Bancurile nepoților.

Învățătoarea întreabă:

- Alin, cum înțelegi cuvintele: „Bunicul are părul de argint și inima de aur”?
- Că bunicul este o persoană foarte scumpă, răspunde Alin.

- Tu cum ai răspunde la întrebarea dată?
- Te-ai gândit vreodată de ce au încărunit bunicii?

Accesează: Iată cum o vede un copil pe-bunica!

- Alcătuiește și tu o compunere despre bunicii tăi.

Evaluare formativă

1. Aranjează pe două coloane valorile moral-spirituale:

răbdare, infidelitate, respect, gelozie, solidaritate, minciună, fericire, egoism, dragoste, răutate, ură, credință.

2. Alege enunțurile ce arată un comportament binevoitor.

- Ascult părerile tuturor membrilor familiei.
- Am grijă de fratele/sora mai mică în diverse situații.
- Las lucrurile nearanjate pentru că oricum le va strânge mama.
- Sunt responsabil de acțiunile și cuvintele spuse.
- Îmi respect bunicii și persoanele care mă înconjoară.
- Iau decizii fără să mă consult cu părinții sau cu cineva din adulți.
- Ajut părinții la treburile casnice.

3. Transformă enunțurile în acțiuni pozitive.

- Când mama mă ceartă, eu trântesc ușa și nu vorbesc cu nimeni.
- Când bunica mă roagă să o ajut prin casă, mă prefac că nu o aud.
- Când surioara/frățiorul plânge, strig să tacă.

4. Continuă enunțurile.

• Cum s-ar simți membrii familiei mele?

- Dacă aș striga la mama, ea s-ar simți
- Dacă nu mi-aș face timp pentru surioara mea, ea s-ar simți
- Dacă l-aș minți pe tata, el s-ar simți
- Dacă nu mi-aș vizita bunicii, ei s-ar simți

5. Ordonează cuvintele pentru a obține un proverb.

o frânghie ale cărei este niciodată. nu se desfac Familia noduri

6. Selectează cuvântul care ți se pare potrivit.

Ființele care **trezesc** / **distrug** iubirea noastră sunt: părinții, copiii, oamenii.

Nu-mi inspiră iubire oamenii care au un comportament **indecent** / **decent**.

Iubirea de oameni **poate** / **nu poate** crea situații periculoase.

Iubirea se poate manifesta prin fapte, atitudini, cuvinte **frumoase** / **urâte**.

Evaluare sumativă

1. Formulează câte 3 valori moral-spirituale.

a) la școală;

b) în familie.

6
puncte

2. Restabilește proverbele.

Iubește-l pe aproapele tău

Singura prietenie de preț este cea

Un prieten face mai mult

Părinții știu multe,

Dacă nu ai o familie,

consideră ca nu ai nimic.

ca pe tine însuși.

dar bunicii știu totul.

care s-a născut fără motiv.

decât un sac cu galbeni.

5
puncte

3. Răspunde cu Adevărat sau Fals.

Comportamentul unui copil binevoitor este:

A F să acorde ajutor atunci când cineva are nevoie;

A F să manifeste respect față de persoanele care îl înconjoară;

A F să dea dovadă de iresponsabilitate și neîncredere față de cei din jur;

A F să își recunoască greșelile și să se corecteze;

A F să manifeste lipsa de respect în raport cu colegii de școală;

A F să tindă și să muncească pentru a deveni mai bun.

6
puncte

4. Observă exemplul și găsește explicația celorlalte valori.

Exemplu: Omenie – atitudine cuviincioasă, bunătate.

Răbdare –

Stimă –

Credință –

Ajutor –

Încredere –

Compătimire –

6
puncte

5. Alcătuiește o listă din 5 sfaturi demne de urmat pentru colegii de clasă.

5
puncte

Dacă ai acumulat 26-28 de puncte, ești un copil bine educat.	Dacă ai acumulat 25-18 puncte, mai ai de făcut careva schimbări la comportamentul tău.	Dacă ai acumulat 0-17 puncte, încă ai de lucru asupra ta.
--	--	---

Ai acumulat din 28 de puncte.

Modulul **3** | EU ÎN COMUNITATE

- CALITĂȚILE UNUI OM ADEVĂRAT. BUNĂTATEA
- MĂ PORT CUVIINCIOS
- SPERANȚĂ ȘI SOLIDARITATE
- ÎMI PASĂ ȘI POT FI DE AJUTOR
- PATRIA ȘI VALORILE NEAMULUI MEU
- LUMINA LĂCAȘULUI SFÂNT

HARTA PROIECTULUI

Pentru a realiza proiectul, respect criteriile:

- 1) Stabilesc titlul proiectului;
- 2) Respect cerințele de realizare a proiectului;
- 3) Utilizez schițe, desene, și diferite tehnici de lucru;
- 4) Folosesc informații relevante pentru subiect;
- 5) Realizez proiectul creativ, cu acuratețe și deosebit.

Citate, maxime,
proverbe

Definiție, desene,
fotografii

Sărbători, tradiții,
obiceiuri

Istoria numelui localității,
personalități care au dus
faima, patrimoniul cultural
(biserici, mănăstiri, muzee)

Calitățile unui om adevărat. Bunătatea

Fapta bună este pentru om cunună.

OBSERVĂ

CUVINTE CHEIE

bunăvoință
binefacere
compătimire

CITEȘTE

Când a văzut fata moșneagului că baba și cu fiică-sa vor cu orice chip s-o alunge de acasă, a pornit în lumea largă fără nicio speranță de întoarcere.

Și a mers ea cât a mers, până i-a ieșit în cale o cățelușă bolnavă și slabă de-i numărai coastele. Fetei i se făcu milă de ea și o îngriji foarte bine. Puțin mai încolo, ea a văzut un păr înflorit, dar plin de omizi. Fata l-a curățit de omizi și de uscături și a mers mai departe.

La o răscruce, a dat peste o fântână părăsită, plină de mâl. Fata nu s-a lenevit și a curățat-o, apoi și-a urmat calea, mulțumită că a putut săvârși încă o faptă bună. Tot mergând mai departe, a văzut un cuptor crăpat, gata să se prăbușească. Fata i-a lipit crăpăturile și l-a vărui, de-ți era mai mare dragul să-l privești!

Și mergând ea zi și noapte a ajuns într-un codru întunecos, iar acolo a dat de căsuță. În ea locuia Sfânta Duminică și fata s-a oferit să o ajute. Sfânta Duminică i-a spus ce are de făcut și a plecat la biserică, iar fata și-a suflecat mânecile și s-a apucat de treabă.

Când s-a întors Sfânta Duminică, a găsit tot lucrul terminat și s-a umplut de bucurie. Femeia i-a zis fetei să urce în pod și să-și aleagă de acolo o ladă, ca plată pentru lucrul făcut. Fata a urcat în pod și a văzut o mulțime de lăzi: unele mai vechi, altele mai noi și frumoase. Ea, nefiind lacomă, a ales-o pe cea mai veche, apoi a mulțumit Sfintei Duminici și a pornit spre casă, tot pe drumul pe care venise.

Când pe drum, cuptorul îngrijit de dânsa i-a oferit plăcinte rumene, fântâna a servit-o cu apă limpede și rece ca gheața, părul cu pere galbene și dulci ca mierea, iar cățelușă i-a dăruit o salbă de galbeni, pe care o avea la gât...

(adaptare din „Fata babei și fata moșneagului” de Ion Creangă)

RĂSPUNDE LA ÎNTREBĂRI

- Enumeră calitățile fetei moșneagului.
- Cum a fost răsplătită bunătatea ei?
- Care este învățătura textului?

EXERSEAZĂ

1. Răspunde la întrebările de pe PALMA BUNĂȚĂȚII.

2. Alege varianta potrivită:

Gândurile bune devin:

- a) cuvinte; b) păsări.

Cuvintele bune devin:

- a) cântec; b) fapte.

Faptele bune devin:

- a) deprinderi; b) dorințe.

Deprinderile formează:

- a) caracterul; b) prostia.

Caracterul:

- a) ne ajută să facem bine; b) ne împiedică să facem bine.

3. Completează proverbele cu cuvintele:

răsplată, cunună, albina, găsești.

- Bine faci, bine
- Fapta bună este pentru om
- Pentru o faptă bună nu aștepta
- Omul bun prețuiește bunătatea, așa cum ... prețuiește floarea.

4. Obsevă ce valori morale ne oferă natura. Expune-ți părerea.

- Natura ne arată frumusețile ce nu pot fi cumpărate cu bani.
- Natura ne amintește că după ploaie apare curcubeul.
- Natura ne învață să fim răbdători.
- Natura ne învață să iubim lucrurile mărunte și detaliile.
- Natura ne învață că fiecare lucru își are rostul său.

te îndeamnă să prezinți o întâmplare în care ți-ai arătat bunătatea față de o plantă sau față de un animal.

Ce lecție ai învățat de la planta sau animalul ajutat?

Am o atitudine binevoitoare

Politețea este o monedă care îl îmbogățește nu pe cel care o primește, ci pe cel care o cheltuiește.

OBSERVĂ

CUVINTE CHEIE

modestie
bunul simț
politețe

Fiecare dintre noi, acasă, în clasă, în stradă, în vizită, în comunitate, respectă niște reguli nescrise. Ele țin de desfășurarea normală a relațiilor dintre oameni. Încălcarea acestor reguli arată lipsa „bunului simț” și provoacă nemulțumirea celor din jur.

CITEȘTE

ÎNGHEȚATA CU MIGDALE

Într-o după-amiază, un copil de vreo 10 ani intră într-o cofetărie și se așază la o masă. Fata care servea s-a apropiat imediat de el:

– Cât costă o înghețată de ciocolată cu migdale pe deasupra? o întreabă copilul.

– Treizeci și opt de lei, îi răspunde fata.

Copilul scoase din buzunar un pumn de monede și le examinează atent.

– Și... cât costă doar înghețata de ciocolată? întreabă el din nou, rușinat parcă.

Alți clienți tocmai așteptau să se elibereze o masă, așa că fata deveni agitată.

– Treizeci și cinci! îi răspunde, cu glas tăios, copilului.

Acesta își numără încă o dată monedele.

– Atunci vreau doar înghețata de ciocolată, fără migdale, spuse el, hotărât.

Fata îi aduse înghețata împreună cu nota de plată, i le puse pe masă și plecă. Copilul termină înghețata, plăti la casă și ieși din cofetărie.

Când fata veni să curețe masa, i se puse un nod în gât. Acolo, lângă farfuri-oară se aflau, frumos aranjate, monede în valoare de trei lei... Bacșișul ei.

RĂSPUNDE LA ÎNTREBĂRI

- Cum poți să o caracterizezi pe fata din text? Ce calități a demonstrat ea?
- Ce atitudine a avut băiatul față de fata care l-a servit?
- Cum s-a simțit fata când a văzut bacșișul pe masă?
- Cum înțelegi expresia: „i se puse un nod în gât”?
- Cum ai proceda tu în asemenea situație dacă ai fi în locul băiatului?

EXERSEAZĂ

1. Selectează enunțul care reflectă morala textului.

A fi politicos cu cei din jur e plictisitor.

Hrănește-l pe cel flămând.

Nu te grăbi să judeci pe cineva după înfățișare.

2. Știi să mă comport frumos!

- Alege regulile de comportament corecte, după părerea ta.

Când discut cu cineva...

vorbesc pe un ton moderat, nici prea tare nici prea încet;

cuvintele și frazele folosite le formulez clar;

mă uit în ochii celui cu care discut;

îmi aștept rândul să vorbesc, pentru că nu e frumos să întrerup o discuție;

mestec gumă în timp ce discut și țin mâinile în buzunare;

mă adresez nepoliticos, cu un aer de superioritate;

vorbesc clar și civilizat, fără a adresa jigniri.

3. Faptele te reprezintă.

- Ce trebuie să faci pentru a fi:

binevoitor –

modest –

cumpătat –

prietenos –

sincer –

grijuliu –

4. Să discutăm calm și cu îngăduință!

- Elevii formează 4 grupuri. Fiecare grup va alcătui un dialog între:

Grupul I – doi colegi de bancă;

Grupul II – învățător și elev;

Grupul III – copil și bunica lui;

Grupul IV – doi participanți
la un concurs de șah.

5. Descrie un personaj literar (om, animal sau plantă) care a avut o atitudine binevoitoare față de cei din jurul său.

Speranță și solidaritate

Fii alături de cei care au nevoie de un cuvânt bun, de un sfat bun.

OBSERVĂ

CUVINTE CHEIE

dăruire
speranță
pace

CITEȘTE

LEGENDA CELOR O MIE DE COCORI

Atunci când bomba atomică a lovit Hiroshima în 1945, Sadako Sasaki avea doar doi ani, iar casa ei se afla la câțiva kilometri depărtare de locul exploziei.

Peste ani, Sadako a devenit o fată curajoasă, puternică, care participa la toate activitățile școlare. În 1954, pe când avea doar 11 ani, după un concurs athletic, fata a amețit și a căzut la pământ. Credea că starea ei are legătură cu alergarea. După puțin timp și-a revenit. Dar nu a durat mult și aceleași simptome și-au făcut apariția din ce în ce mai des. Într-o zi a căzut și nu s-a mai putut ridica. Colegii i-au informat pe profesori, iar părinții au dus-o la spitalul Crucii Roșii. Acolo a aflat că are leucemie, o formă de cancer adesea numită boala „bombei atomice”.

În timp ce era în spital, prietena ei cea mai bună a venit să o viziteze și i-a povestit o legendă care spune că oricare persoană care confecționează o mie de cocori din hârtie i se împlinește o dorință. Sadako își dorea să fie sănătoasă și începu să confecționeze cocorii. Camera ei de spital s-a umplut treptat de cocori. După ce a trecut de 500, starea ei de sănătate s-a îmbunătățit, iar doctorii i-au permis să se întoarcă acasă.

După prima săptămână însă amețea a revenit și fata a trebuit să se întoarcă la spital. Starea ei se agrava pe zi ce trecea. Deși forțele îi scădeau tot mai mult și îi era greu să îndoie hârtia și să-i dea forma păsării, ea nu renunța la visul său. A reușit să împaturească 644 de cocori înainte de a părăsi această lume. Pentru a-i duce dorința la bun sfârșit, colegii ei au împăturit restul cocorilor.

În amintirea lui Sadako a fost ridicat un monument în Parcul Păcii din Hiroshima. Acesta reprezintă bomba atomică, susținută de trei stâlpi, în vârful căreia se află statuia fetei purtând un cocor în mâinile întinse spre cer. Toți cei care vizitează acest monument lasă ca omagiu un cocor făcut din hârtie.

RĂSPUNDE LA ÎNTREBĂRI

- Ce este legendă și ce este realitate în textul de mai sus?
- Cum apreciezi gestul colegilor atunci când au împăturit restul cocorilor?

EXERSEAZĂ

1. Completează cu încă două idei.

Solidaritatea se manifestă prin:

- acordarea ajutorului;
- încurajare și susținere;
- demonstrarea afecțiunii;
- implicare activă.

2. Află mai mult!

În cultura asiatică cocorul simbolizează longevitatea și norocul. Se spune că un cocor japonez trăiește o mie de ani. Japonezii dăruiesc o mie de cocori de hârtie unei persoane care este bolnavă pentru a-i dori recuperarea. Cocorii sunt făcuți de prieteni sau de colegi printr-un efort colectiv.

- Care este simbolul păcii în cultura noastră?

3. Completează versurile cu cuvintele-rimă: (*pace, moarte, acasă, pâine*)

Pe deasupra porții, înfloresc salcâmii
Și în miezul nopții amiroase-a ...
Rumenă și caldă, mama noastră coace
Din făină albă un hulub de

Și îi spune: – Du-te, prin străini departe
De-mi păzește puii, de război și ... ,
Să le meargă-n toate, toate să le iasă
Și de-o fi să poată, să mai vină

(Vsevolod Grigore)

te îndeamnă să meditezi asupra citatului:

Pacea este la un fir de păr distanță de război.

(Carl Hilty)

4. Cocorul păcii.

- Găsește pe internet etapele confecționării unui cocor prin tehnica origami. Confecționează și tu unul.
- Dacă acest cocor ar zbura în lume, ce mesaj ai scrie pe aripile lui?

Îmi pasă și pot fi de ajutor

Nu trebuie să ne îngrijim numai de ale noastre, ci și de ale altora.

OBSERVĂ

CITEȘTE

AJUTOR DEZINTERESAT

Într-o seară, un tânăr se întorcea acasă. Deja se lăsase întunericul și drumul nu se vedea bine, iar tânărul pășea grăbit. Deodată, el s-a împiedicat de un bolovan și, căzând, s-a lovit destul de tare la picior. Supărat, a plecat mai departe, dar un gând nu-i dădea pace.

– De ce bolovanul acela stătea în mijlocul drumului? se întrebă tânărul. Cum de nu l-am văzut la timp? Dacă mai trece cineva, o să se împiedice la fel ca mine...

Deși se grăbea să ajungă acasă, tânărul a făcut cale întoarsă până la bolovanul cu pricina, pe care l-a împins la marginea drumului.

– Aici e locul tău, a spus tânărul, astfel nimeni nu o să se mai împiedice!

El a plecat liniștit spre casă. Piciorul îl durea parcă mai puțin acum, când știa că i-a scăpat, poate, și pe alții de la o suferință ca a lui.

CUVINTE CHEIE

beneficii
reciprocitate

RĂSPUNDE LA ÎNTREBĂRI

- Cum crezi, tânărul din text a așteptat vreo mulțumire din partea cuiva?
- Ce s-ar fi întâmplat dacă tânărul nu ar fi dat la o parte bolovanul?
- Oare tânărul poate fi numit un bun cetățean al comunității?
- Cum ai fi procedat tu dacă treceai pe acolo și vedeai bolovanul în drum?

Totalitatea oamenilor care locuiesc într-o localitate, au aceleași obiceiuri, norme de viață, colaborează, se respectă și se ajută reciproc, formează o **comunitate**.

te invită să selectezi valorile pe care se bazează conviețuirea între membrii unei comunități.

EXERSEAZĂ

1. Ajutor dezinteresat este atunci când ...

- cineva îți împrumută un obiect necesar;
- cineva îți explică rezolvarea unei situații-problemă;
- cineva îți potolește setea atunci când ești însetat;
- cineva te ajută să ajungi acasă dacă te-ai rătăcit;
- cineva te încurajează atunci când ai nevoie.
- Ai primit vreodată ajutor dezinteresat din partea cuiva? Comentează.

2. Numește fapte pe care le faci:

pentru binele tău	pentru binele altora

3. Comentează.

Când plantezi o sămânță cu dragoste, tu ești cel care înflorește. (Ma Jaya Sati Bhagavati)

STUDIUL DE CAZ

Tiberiu este elev în clasa a 4-a. De doi ani, el este voluntar în asociația *Ocrotiți păsările pădurii*. Împreună cu ceilalți membri ai asociației, băiatul construiește căsuțe pentru păsări, apoi merge în pădure și le agață de copaci. Tiberiu lasă hrană pentru păsări, apoi privește cum acestea se adună să mănânce. Cel mai mult lui Tiberiu îi place să fotografieze păsările și să afle ce specii trăiesc în țara noastră.

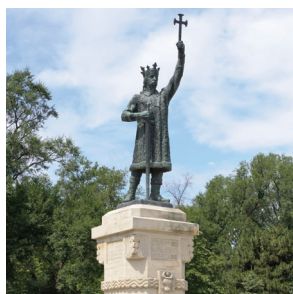
- De ce Tiberiu a ales această asociație?
- Enumeră valorile pe care le are Tiberiu.
- Ce folos aduce Tiberiu comunității?

Patria și valorile neamului meu

Omul fără patrie e ca pasărea fără cuib.

OBSERVĂ

EXERSEAZĂ

1. Completează cu încă 3 valori ale neamului.

valori materiale	valori spirituale

Tradițiile, obiceiurile, portul popular și folclorul sunt valori care definesc un popor, făcându-l unic, statornic și nemuritor. Ele iau naștere din experiența și înțelepciunea poporului și creează o punte de legătură între generații.

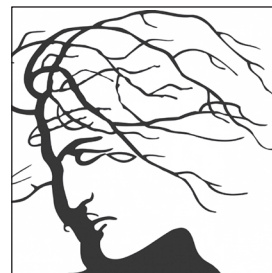
Sărbătorile religioase reprezintă și ele valori ale neamului și fac parte din patrimoniul nostru spiritual.

CUVINTE CHEIE

patrie
neam
datini

2. Expune-ți părerea.

Cum ar arăta un popor fără tradiții, fără sărbători și fără personalități marcante?

3. Ce este Patria? Alege varianta potrivită. Argumentează.

Patria este:

- a) locul unde te-ai născut; b) locul în care te simți străin.

Inima Patriei este:

- a) capitala Chișinău; b) orașul Bălți.

Sufletul Patriei sunt:

- a) tradițiile și obiceiurile; b) codrii și izvoarele.

Florile Patriei sunt:

- a) copiii țării; b) parcurile țării.

4. Creează comparații.

Dacă ar fi o ființă, Patria ar fi ...

Dacă ar fi o pasăre, Patria ar fi ...

Dacă ar fi un copac, Patria ar fi ...

Dacă ar fi o melodie, Patria ar fi ...

Dacă ar fi o aromă, Patria ar fi ..

Dacă ar fi o floare, Patria ar fi ...

5. Realizează corespondența.

Crăciunul

Paștele

Boboteaza

Ispasul (denumire populară)

sărbătorim Botezul Domnului

sărbătorim Învierea Domnului

sărbătorim Înălțarea Domnului

sărbătorim Nașterea Domnului

6. Sărbătoarea de Paști.

Este timpul în care se aprinde Lumina. Nu doar în case, ci și în suflete. Lumina care învinge întunericul. Oamenii devin mai buni și mai blajini. E timpul când reînvie natura. În lume domnește armonia și pacea.

te îndeamnă să completezi enunțul.

Aștept cu nerăbdare sărbătorile pascale:

- pentru a ciocni ouă roșii;
- pentru ...

JOC. Lumânarea.

- Scrie timp de un minut cuvinte care descriu sărbătoarea Învierii Domnului. Câștigă elevul care reușește să scrie cele mai multe cuvinte.

Lumina lăcașului sfânt

Biserica este o corabie, iar creștinii care intră în ea sunt izbăviți de furtuna păcatelor. (Sfântul Nicodim)

OBSERVĂ

Ce rol au aceste două clădiri în viața omului?
Care sunt asemănările dintre ele? Dar deosebiri?
Ce evenimente/acțiuni au loc în biserică?
La ce folosesc clopotele unei biserici?

Explică cum înțelegi versurile:

„Un dulce zvon de clopot,
Curgea pe-ntregul sat,
Putea fi-ntins ca mierea
Pe pâine și mâncat.”

(Gr. Vieru)

CUVINTE CHEIE

lăcaș sfîntenie
clopot creștini

CITEȘTE

BAT CLOPOTELE

de Alessandra Gemeș

Ceasul deșteptător se agită pe noptiera Mirelei de parcă i-ar spune:

– Trezește-te mai repede, este ziua ta!

În loc să se bucure, Mirela îl oprește și coboară bosumflată din pat. Se duce la baie, se spală pe dinți și pe față, apoi se întoarce în dormitor. Privește cu tristețe rochia de pe umeraș și se îmbracă cu primele haine pe care le apucă.

După ce iese din dormitor, este întâmpinată de mama și tatăl ei:

– La mulți ani, draga noastră!

– Mulțumesc, spune Mirela tristă.

Părinții știu bine de ce este atât de supărată... Colegii ei de clasă au plecat într-o excursie chiar în ziua în care ea trebuia să își serbeze aniversarea.

– Mirela, de ce nu ți-ai pus rochia cea nouă? a întrebat-o mama.
 – Pentru că mergem la mănăstire, mamă... Ce contează cum mă îmbrac?
 – Contează. Ar trebui să ne pregătim pentru întâlnirea cu Dumnezeu așa cum ne pregătim pentru toate întâlnirile importante. Atunci când mergi în parc te pregătești mai mult decât atunci când mergi la biserică, nu-i așa?
 – Da, mamă... Pentru că prietenii mă văd, pe când Dumnezeu nu mă vede și mă pot îmbrăca oricum.

– Ba te vede! Iar dacă nu crezi că te vede El, fi sigură că privește prin ochii tuturor măicuțelor pe care le vei întâlni astăzi.

Indiferent de spusele mamei, Mirela nu vrea să își schimbe ținuta și refuză să îmbrace rochia. Cei trei iau micul dejun și se urcă în mașină. Se îndreaptă spre mănăstirea Hurezi. Părinții Mirelei vor să-i ofere o experiență unică: o noapte la una dintre cele mai frumoase mănăstiri din Romania.

– Ce porți mari! strigă fetița când ajung.

În jurul mănăstirii, măicuțele trebăluiesc: unele pregătesc masa, iar altele se ocupă de gospodărie. Cum intră în mănăstire, Mirela vede cele 8 ouă de struț pe candelabru și se întreabă de ce oare au fost așezate acolo.

De parcă i-ar fi citit gândurile, o măicuță în vârstă se apropie de ea.

– Văd că te uiți la ouăle de struț. Știi ce reprezintă?

– Nu... Nu știu, spune Mirela rușinată.

– Atunci când struțul merge să caute mâncare, își ascunde ouăle în nisip, dar mereu întoarce capul să se uite la ele. Exact așa face și Dumnezeu cu noi. Nu ne lasă niciodată cu adevărat singuri.

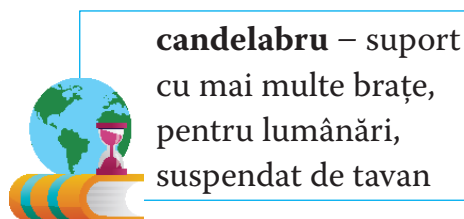
– Unii dintre colegii mei nu cred în Dumnezeu, spune deodată Mirela.

Măicuța zâmbește și spune:

– Nu există ceas fără ceasornicar. Oamenii au crezut dintotdeauna într-o forță superioară care a creat lumea și care are grijă ca pământul să se rotească, Soarele și Luna să stea la locul lor, inimile noastre să bată... Știi cum îți poți da seama că Dumnezeu trăiește în sufletele noastre?

– Cum? întreabă fetița curioasă.

– El te face să simți mereu dacă un lucru este bun sau rău, corect sau incorect. Atunci când ne simțim vinovați este pentru că există „acel ceva” din inimile noastre care vrea să facem lucruri bune. Acela este Dumnezeu.

- Ce emoții simte Mirela de ziua ei?
- Cum trebuie să te îmbraci atunci când mergi la biserică?

Mirela este fascinată de vocea măicuței. Este atât de caldă și iubitoare. Copila face o plimbare și admiră zidurile mari ale mănăstirii, dealurile rotunjite, mângâiate de razele

soarelui care se rostogolește leneș pe cer. În lumina caldă a soarelui, mănăstirea arată impresionant: un mic colț de Rai, pitit în bogăția munților.

După plimbare, Mirela s-a întors în cameră și a văzut pe noptieră o cărticică de rugăciuni. A deschis-o și a citit o rugăciune.

– Ce rugăciune frumoasă, s-a gândit.

Cât timp părinții s-au odihnit, Mirela a învățat rugăciunea. După ce a reținut-o, a vrut să i-o spună măicuței. Acum fetița regreta că nu își luase rochia cea nouă.

Chiar înainte să iasă din cameră, vede în bagaj ceva albastru. Este rochia ei! Ce bine că mama i-a luat totuși rochia. Mirela s-a îmbrăcat și numai decît a fugit în căutarea măicuței, dar măicuța parcă nu era nicăieri. În schimb, Mirela a văzut un preot cu barbă lungă și privire blândă, așa că s-a dus să îl întrebe unde e măicuța.

– Măicuța se roagă, i-a spus preotul. Ce treabă ai cu ea?

– Am învățat o rugăciune și vreau să i-o spun.

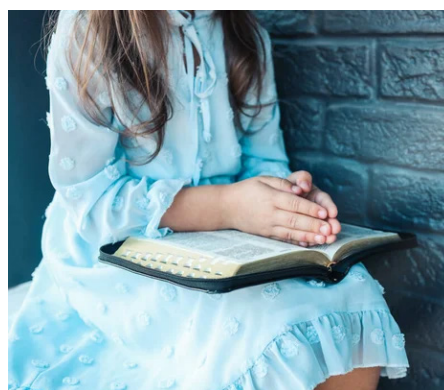
– Vrei să mi-o spui mie? întrebă bunul părinte.

Mirela îi spuse rugăciunea, iar atunci când se încurcă, părintele o ajută cu bucurie și la final o felicită.

– Acum te invit la spovedit, spuse preotul.

Mirela nu știa ce înseamnă acest lucru. Părintele i-a spus că trebuie să-i spună și ce are pe suflet, ce o supără. Mirela i-a povestit despre colegii cu care nu se înțelege și care uneori mai râd de ea și de bunica ei care uneori o enervează.

Fetița i-a povestit și de momentele în care nu s-a comportat prea frumos, iar părintele i-a dat câteva sfaturi iubitoare. Acesta a invitat-o a doua zi de

dimineață la slujbă, unde o va împărtăși, semn că Dumnezeu o iartă pentru toate greșelile făcute. Mirela a ieșit parcă plutind de la spovedanie:

– Nu mai am nicio grijă, și-a spus.

Mai târziu, Mirela și părinții au mers să ia cina. Era prima dată când mâncau la o mănăstire, iar Mirela era fericită să-și serbeze ziua așa. Masa a fost delicioasă: laptele era de la vaca mănăstirii, mămliga era fierbinte și pufoasă, iar tocănița se vedea că fusese făcută cu dragoste.

După cină, părinții Mirelei au întrebat-o dacă vrea să participe împreună cu ei la slujba de noapte. Chiar dacă fetița se culca devreme de obicei, părinții erau dispuși să facă o excepție de ziua ei. Mirela a acceptat imediat propunerea și cu două ore înainte de miezul nopții s-a alăturat măicuțelor, în mănăstire:

– Bat clopotele, a șoptit Mirela.

În liniștea pădurii, în profunzimea întinericului, în acel peisaj răcoros de munte, bat clopotele cu putere. Bat clopotele și purifică locul făcându-l și mai curat și mai frumos. Bat clopotele și Mirela simte ceva. Să fie oare liniște? Să fie oare iubire?

Fetița își amintește de ceea ce a spus măicuța: că ne dăm seama de existența lui Dumnezeu prin faptul că putem distinge binele și răul, și suntem fericiți numai atunci când alegem binele. Mirela este fericită. Simte că și-a petrecut aniversarea în cel mai bun fel și acum, când știe cum este „să faci bine”, este pregătită să repete experiența.

Mănăstirea este luminată numai de lumânări subțiri, iar afară fulgeră și tună. Este prima noapte când Mirela nu se mai teme de ploaie și de tunete. Mănăstirea îi păzește corpul, iar Dumnezeu, care se află în inima ei, îi păzește sufletul.

a spovedi – a mărturisi unui duhovnic greșelile făptuite spre a obține iertarea lor

RĂSPUNDE LA ÎNTREBĂRI

- Mănăstirea este un loc public?
- Cum trebuie să te comporți la o mănăstire?
- Ce este rugăciunea? Ce rugăciune știi?
- Cum se numește persoana care trage clopotele la o biserică/mănăstire?
- Ce simte Mirela atunci când aude sunetul clopotelor?
- Explică cum înțelegi ultimul enunț din text.

Ghicește! Răspunde! Fii sincer!

Numește profesia.

Găsește pentru fiecare profesie câte o personalitate din țara noastră.

compune lucrări muzicale		
creează tablouri		
compune versuri		
joacă în piese de teatru sau film		
conduce o orchestră sau un cor		

CHESTIONAR. Fii sincer!

• Răspunde la întrebări completând cu DA sau Nu.

1. Când mergi pe stradă, ridici ambalajul aruncat de cineva?
2. Ai ajutat un animal sau o plantă să supraviețuiască?
3. Participi la acțiuni de salubritate organizate în comunitatea ta?
4. Te implici în acte de milostenie pentru persoanele nevoiașе din comunitate?
5. Ai ajutat pe cineva în vârstă în diverse situații?
6. Plantezi copaci sau flori cu scopul de a înverzi localitatea?
7. Ești implicat în activități de voluntariat din comunitate?
8. Respecti tradițiile și obiceiurile localității tale?
9. Ți iubești localitatea în care trăiești?

									Total:
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--------

• Adună răspunsurile și vezi unde te încadrezi.

1-3 răspunsuri DA

Nu este suficient ceea ce faci! Tu poți fi mai bun! Implică-te cu mai mult curaj! Ajută și respectă tot ce te înconjoară pentru a trăi în armonie cu ceilalți.

4-6 răspunsuri DA

Ți iubești localitatea! Uneori ești plictisit și nu vrei să te implici mai mult. Ești un om bun, dar poți fi și mai bun. Ai grijă de ceilalți, cum ai grijă de tine.

7-9 răspunsuri DA

Ești un cetățean responsabil și demn de urmat. Ține-o tot așa! Ești preocupat de sănătatea ta și de sănătatea mediului în care trăiești.

Evaluare formativă

1. Selectează calitățile unui om care își respectă localitatea în care trăiește.

onest	nepăsător	sincer
binevoitor	nerecunoscător	grijuliu
invidios	responsabil	respectuos

2. Completează enunțurile lacunare cu cuvintele:

obiceiuri, sărbătorile, comunitate, ajută, locuiesc, tradițiile.

Totalitatea oamenilor care ... într-o localitate, au aceleași tradiții și ... , se respectă și se ... reciproc, formează o Valorile localității mele sunt: ... , obiceiurile, ... , monumentele și muzeele.

3. Numește încă 3 drepturi și 3 obligații ale locuitorilor unei comunități.

Drepturi	Obligații
să-și exprime propriile opinii	să asculte opiniile altora

4. Continuă enunțurile.

Vreau să spun lumii întregi că Patria mea ...

Patria este locul unde ...

Drapelul țării mele are ...

Semnificația celor trei culori este următoarea: ...

5. Găsește câte două soluții pentru fiecare imagine.

1

2

6. Descrie în 3-4 enunțuri cum se desfășoară una din sărbători în localitatea ta.

Modulul 4 | ÎNVĂȚ SĂ FIU OM

- ◆ INTEGRITATE ȘI AJUTORUL RECIPROC
- ◆ SUNT RESPONSABIL PENTRU FAPTELE MELE. SUNT MĂRINIMOS
- ◆ VALORI CENTRALE ALE RELIGIEI CREȘTINE
- ◆ CARTEA TUTUROR TIMPURILOR
- ◆ SINCERITATEA RUGĂCIUNII. RELIGIILE LUMII

HARTA PROIECTULUI

Pentru a realiza proiectul, respect criteriile:

- 1) Stabilesc titlul proiectului;
- 2) Respect cerințele de realizare a proiectului;
- 3) Utilizez schițe, desene, și diferite tehnici de lucru;
- 4) Folosesc informații relevante pentru subiect;
- 5) Realizez proiectul creativ, cu acuratețe și deosebit.

Citate, maxime,
proverbe

Harta valorilor
moral-spirituale
(ABC-ul valorilor)
Portretul moral al
personajului

Desene, fotografii, colaje,
chipul unui om bun

Reguli de comportament
Agenda faptelor bune

Integritate și ajutorul reciproc

Nu rupe firul unei prietenii de frate, căci, chiar dacă îl vei lega din nou, nodul rămâne. (Octavian Paler)

OBSERVĂ

CUVINTE CHEIE

frați
înțelegere
binevoiență

CITEȘTE

Au fost odată doi frați care trăiau în bună înțelegere. Fratele mai mare era căsătorit, iar cel mic încă nu-și crease propria familie. Ei aveau un ogor cu grâne, pe care îl moșteniseră de la părintele lor. Curând grâul s-a copt și era gata de recoltă. Frații au secerat spicele și fiecare și-a depozitat în hambar partea lui de roadă.

Peste o vreme, fratele mai mic își spuse:

– La ce-mi folosește mie atâta grâu? Sunt singur, pe când fratele meu are nevastă și o casă plină de copii, dar a primit din recoltă tot atât cât am primit și eu... La noapte o să-i duc câțiva saci și o să-i las în hambarul lui fără ca el să-și dea seama!

În același timp, fratele mai mare nu-și găsea locul și se gândea:

– Viața mea s-a aranjat cât se putea de bine! Am o nevastă grijulie și copii care îmi vor da la bătrânețe o cană cu apă. Dar fratele meu? Este singur, cine o să-l ajute dacă nu eu? O să merg chiar acum la hambarul lui și o să-i adaug câțiva saci de grâu fără ca el să-și dea seama!

Zis și făcut! Peste puțină vreme, cei doi frați s-au întâlnit pe drum. Fiecare a înțeles intențiile celuilalt. Ei au izbucnit în râs și s-au îmbrățișat...

RĂSPUNDE LA ÎNTREBĂRI

- De ce fratele mai mare îi dădea grâu fratelui mai mic, fără ca acesta să știe?
- De ce fratele mai mic îl ajută pe cel mai mare?
- Cum înțelegi proverbul: „Bine faci, bine găsești”?
- Ce ai învățat din acest text?

LUCRU ÎN PERECHI

Imaginează-ți că fiecare dintre cei doi frați au descoperit că dădeau grâu unul altuia pe ascuns. Alcătuiește un dialog pe această temă.

Fratele mai mare:

Fratele mai mic:

EXERSEAZĂ

1. **Explică enunțul:** Să ne iubim ca frații.

2. **Realizează corespondența.**

• Cum trebuie să fie o relație frățească? Frații...

se încurajează unul pe altul
răsfoiesc cărți împreună
se ajută reciproc
colaborează
evită discuția
se ceartă

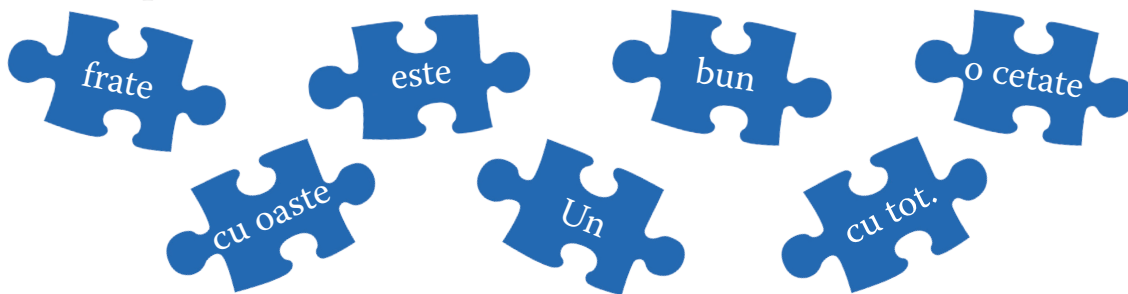
AȘA DA!

AȘA NU!

se urăsc
se amuză
se împacă
împart jucăriile
se plimbă pe-afară
se mint unul pe altul

3. **JOC. Puzzle.**

• Aranjează corect piesele și descoperă un proverb. Comentează proverbul descoperit.

4. **Un prilej de bucurie.**

• Numește 2 lucruri care pot bucura pe:

fratele tău/sora ta	învățătoarea ta	mama ta/tatăl tău

5. **Redactează un mesaj de mulțumire pentru cineva drag, exprimându-ți gratitudinea și respectul. Oferă bulețelul persoanei respective cu o îmbrățișare prietenoasă.**

Sunt mărinimos și responsabil pentru faptele mele

Începe cu fapte mici și ușor-ușor vei realiza lucruri mai mari.

OBSERVĂ

- Spune ce responsabilități au persoanele din imagini.
- Aceste persoane își asumă responsabilitatea pentru sine sau pentru cineva?
- Ce înseamnă să-ți asumi responsabilitatea pentru sine?

CITEȘTE

Într-o zi, un bunic i-a împărtășit un secret nepotului său. Bunicul i-a spus că în interiorul fiecărui om se dă o luptă între un lup bun și un lup rău. Lupul bun înseamnă iubirea, atenția, grija, curajul, înțelegerea, compasiunea, generozitatea, bunătatea, adevărul. Lupul cel rău înseamnă indiferența, răutatea, egoismul, furia, minciuna.

După ce a ascultat cu atenție, nepotul l-a întrebat:

– Bunicule, dar care lup câștigă lupta?

Bunicul i-a răspuns:

– Câștigă lupul pe care alegi să îl hrănești!

CUVINTE CHEIE

a semăna
a culege
a oferi
a primi

RĂSPUNDE LA ÎNTREBĂRI

- Dacă vrei să faci o farsă unui prieten, care lup se va bucura?
- Dacă vrei să te joci noaptea pe telefon, care lup crezi că se va bucura?
- Dacă vrei să îți ajuți părinții la pregătirea mesei, care lup se va bucura?
- Dacă vrei să îți faci temele, care lup se va bucura?
- Dacă vrei să ajuți un bătrân să treacă strada, care lup crezi că se va bucura?

Toți oamenii au în inima lor un fel de busolă care le arată ce este bun și ce este rău. Trebuie numai să o ascultăm. Atunci când vrei să faci un lucru, întreabă-te care lup se va bucura: lupul bun sau lupul rău?

EXERSEAZĂ

1. Selectează care sunt, în viziunea ta, afirmațiile corecte.

A fi responsabil înseamnă:

*să mă alimentez corect, să-mi pregătesc la timp temele,
să tratez cu respect profesorii și colegii, să ascult și să respect părinții,
să păstrez mediul curat, să mă comport civilizat oriunde.*

- Numește alte două responsabilități pe care le ai tu.

te îndeamnă să continui gândul.

- Omul care seamănă grâu, va culege ...
- Omul care seamănă vorbe frumoase, va culege ...
- Omul care seamănă vorbe urâte, va culege ...
- Omul care seamănă fapte rele, va culege ...

JOC ÎN PERECHI

- Alcătuiește cât mai multe cuvinte, folosind literele cuvântului:

R E S P O N S A B I L I T A T E

- Numără cuvintele alcătuite și compară rezultatul tău cu cel al colegului de bancă. Câștigă cel care a alcătuit mai multe cuvinte.

2. Analizați în clasă exemplele de mărinimie.

- a) Ana și Maria, eleve în clasa a 4-a, au confecționat ornamente prin tehnica origami. Ele au fost ajutate de administrația unui supermarket, în holul căruia au vândut ornamentele. În două luni, fetele au adunat o sumă frumoasă. Banii strânși au fost donați unui adăpost de animale.
- b) Ghetele lui Dan erau vechi și rupte, iar părinții nu aveau posibilitate să-i cumpere altele noi. Colegii de clasă au adunat bani și i-au cumpărat o pereche de ghete noi, pe care i le-au dăruit de ziua lui. Cât de mare a fost bucuria băiatului când i s-a oferit cadoul!

- Amintește-ți un exemplu de mărinimie de care au dat dovadă colegii tăi sau alte persoane din anturajul tău.

3. Realizează arborele mărinimiei.

- Numește cuvinte care le poți asocia cu „mărinimos”

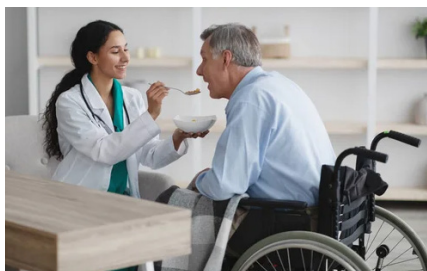

MĂRINIMIE

Valori centrale ale religiei creștine

Om bun vede bunătatea peste tot; cel rău, nicăieri.

OBSERVĂ

ANALIZEAZĂ harta cuvântului „valoare”.

Ce înseamnă *valoare*? Ceea ce este considerat just, bun, frumos de către un individ, o societate, o epocă, servind ca referință, ca principiu moral, estetic.

Care sunt valorile centrale ale religiei creștine? Valorile centrale ale religiei creștine sunt: Pacea, Bunătatea, Adevărul, Dragostea, Libertatea, Dreptatea.

Care este *importanța* acestor valori? Ele ne ghidează în viață.

EXERSEAZĂ

1. Găsește în careu 10 cuvinte-cheie ale creștinismului.

L	N	T	S	U	F	L	E	T	I	L
S	P	E	R	A	N	Ț	Ă	N	E	U
A	B	I	S	E	R	I	C	Ă	R	M
P	C	R	U	C	E	G	O	B	T	I
A	J	T	C	U	V	Â	N	T	A	N
C	U	I	U	B	I	R	E	C	R	Ă
E	C	R	E	D	I	N	Ț	Ă	E	N

2. Explică semnificația cuvintelor ce denotă lucruri sfinte:

clopot, lumânare, icoană, biserică, mănăstire, credință, răstignire, rugăciune, părinți, altar.

3. Sunt un bun creștin.

- ◆ Completează cu un singur cuvânt:

Dacă te îngrijești de sufletul tău, îți iubești aproapele, ascuți de mama ta și de tatăl tău, păstrezi patrimoniul patriei, întinzi o mână de ajutor celor slabi, slujești Binelui, Adevărului, Frumosului și Credinței – atunci ești un bun

4. Continuă ideea.

Avem nevoie de:

pace, pentru a ...	bunătate, pentru a ...
adevăr, pentru a ...	dragoste, pentru a ...
libertate, pentru a ...	dreptate, pentru a ...

5. Numește trei acțiuni pentru fiecare valoare.

Bunătate

Dreptate

Credință

Dragoste

Pace

LUCRU ÎN GRUP

- Grupul I** – să realizeze acrostihul cuvântului **dreptate**.
- Grupul II** – să-și expună părerea asupra enunțului:
*Dacă nu ar exista **libertate** pe pământ, atunci...*
- Grupul III** – să-și expună părerea asupra enunțului:
*Dacă nu ar exista **dragoste** pe pământ, atunci...*
- Grupul IV** – să caracterizeze valoarea **adevărul**.

6. Găsește cuvântul-cheie din fiecare proverb.

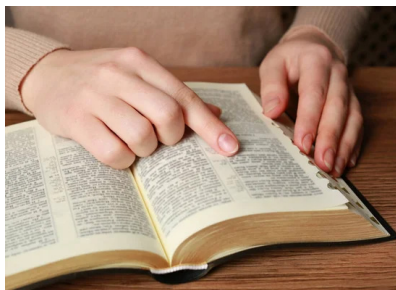
Cât timp poți trăi în pace, nu bate la poarta războiului.
Bunătatea este o limbă pe care o înțeleg și surzii și orbi.
Libertatea nu este dreptul de a face ceea ce vrem, ci ceea ce se cuvine.
Dragostea face pământul să se învârtăască.
Dreptatea iese ca untdelemnul deasupra apei.
Adevărul e ca focul: când cauți să-l acoperi, arde.

7. Scrie un eseu scurt cu titlul: A fi creștin înseamnă...

Cartea tuturor timpurilor

*Inima omului se gândește pe ce cale să meargă,
iar Dumnezeu îi îndreaptă pașii.*

OBSERVĂ

CUVINTE CHEIE

încredere
credință

CITEȘTE

Biblia este cea mai răspândită carte din toate timpurile. Ea este mai mult decât o carte de religie: este o carte din care putem învăța conduita morală, este o carte plină de povestioare și pilde folositoare în viață.

Biblia este o lucrare foarte vastă, de aceea pare greu de citit. În prezent există o mare diversitate de Biblii, de diferite forme și mărimi, tălmăcite pe înțelesul copiilor, astfel încât să poată fi studiate mai ușor. Trebuie doar să ai răbdare și să-ți dorești să o citești!

- De ce această carte este atât de populară?
- Prin ce se deosebește Biblia de alte cărți?
- Poate fi considerat credincios omul care citește Biblia?
- De ce avem nevoie de credință?
- Ce s-ar întâmpla dacă oamenii nu ar avea credință?
- Credința poate fi cumpărată sau învățată?

1. Comentează.

- Ce înseamnă pentru tine „a fi credincios”?
 - a) a crede în existența lui Dumnezeu;
 - b) a avea încredere în forțele proprii;
 - c) a avea un comportament frumos;
 - d) a avea încredere în prieteni.

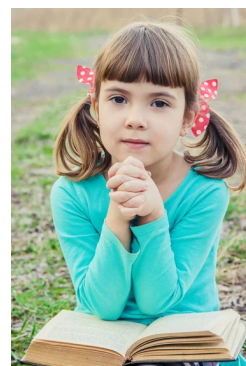
2. Expune-ți părerea!

Biblia este rodul înțelepciunii omenesci.

Biblia este o carte exactă din punct de vedere istoric.

Biblia este o carte de sfaturi practice.

Biblia transmite oamenilor cuvântul lui Dumnezeu.

3. Alcătuiește enunțuri scurte cu familia cuvântului „cred”.

încredere – incredibil –
credincios – credință –

4. Cele zece porunci.

Cu mii de ani în urmă, Dumnezeu i-a promis lui Avraam că îi va binecuvânta urmașii, care vor fi mulți precum stelele cerului, și că din neamul lui Avraam se va naște mântuitorul întregului neam omenesc, Iisus Hristos.

Peste ani, urmașii lui Avraam s-au depărtat de credința lui Dumnezeu și au ajuns robi în Egipt. Dar Dumnezeu nu a uitat de promisiunea pe care i-a făcut-o lui Avraam. El l-a ales pe Moise, un om destoinic, să le fie conducător. Dumnezeu l-a trimis pe Moise să îi readucă la credință pe urmașii lui Avraam și să-i elibereze din robie. Aceștia au reușit să scape, trecând prin Marea Roșie, pe care Moise, cu ajutorul lui Dumnezeu, a desfăcut-o în două. După aceea, Dumnezeu i-a spus lui Moise să urce pe Muntele Sinai și acolo i-a dat Cele zece porunci, care trebuie respectate de toți oamenii.

Iată care sunt acestea:

1. Eu sunt Dumnezeuul tău; să nu ai alți dumnezei afară de mine.
2. Să nu-ți faci chip cioplit, nici altă asemănare, nici să te închini lor.
3. Să nu iei în deșert numele Domnului tău.
4. Adu-ți aminte să sfințești ziua Domnului (ziua de odihnă).
5. Cinstește pe tatăl și pe mama ta, ca să trăiești mult și bine pe pământ.
6. Să nu ucizi.
7. Să nu fii desfrânat.
8. Să nu furi.
9. Să nu spui minciuni.
10. Să nu poftești nimic din ce este al aproapelui tău.

Împlinind Cele zece porunci, noi ne protejăm de lucrurile rele, pentru a trăi într-o lume plină de pace și bucurie.

◆ Numește:

- a) trei reguli pe care nu le încalci niciodată.
- b) trei lucruri pe care nu ai voie să le faci, dar uneori se mai întâmplă.
- c) trei lucruri pe care nu le-ai face niciodată.

Sinceritatea rugăciunii

*Rugăciunea nu este o rugămintă,
ci recunoștința pentru tot ce ai.*

OBSERVĂ

CUVINTE CHEIE

rugă
mângâiere
recunoștință

CITEȘTE

Într-o zi, un preot a auzit o voce în biserică, dar cuvintele erau pline de neînțeles. Apropiindu-se de locul de unde venea vocea, el a văzut un copil care spunea ceva... Preotul își dădu seama de ce nu înțelegea ce zice copilul, deoarece acesta spunea literele alfabetului. Atunci preotul l-a întrebat:

- De ce tot repeți literele?
- Păi, așa îmi fac eu rugăciunea, spuse copilul.
- Cum așa? Eu aud doar că spui literele alfabetului, se miră preotul.
- Da, eu am uitat cuvintele rugăciunii și îi dau lui Dumnezeu literele, că El știe să le pună în ordinea care trebuie...

RĂSPUNDE LA ÎNTREBĂRI

- Cum vede rugăciunea copilul din text?
- Ce conține o rugăciune?
- Când omul se roagă?
- Cu cine vorbim în rugăciune?
- Cui îi încredințăm dorințele și speranțele?
- De ce ne rugăm? Pentru ce ne rugăm?

te îndeamnă să intri în Grădina sufletului.

- Imaginează-ți că sufletul este o grădină. Ce trebuie să faci un grădinar pentru ca în grădină să înflorească:

bunătatea
dragostea
adevărul

omenia
credința
mărinimia

Religiile lumii

Bunătatea este religia tuturor.

OBSERVĂ

CUVINTE CHEIE

dreptate
onestitate
libertate

CITEȘTE

Pe globul pământesc există o mare varietate de religii și credințe. Printre cele mai importante putem menționa:

1. **Creștinismul** – este religia acelor care mărturisesc credința în Iisus Hristos. Cartea sfântă a creștinismului este Biblia.

2. **Islamul** – adepții acestei religii sunt musulmanii. Ei mărturisesc credința în Allah (Creatorul tuturor lucrurilor) și Mohammed (mesagerul său). Religia este bazată pe textul religios cunoscut sub numele de Coran.

3. **Iudaismul** – este religia poporului evreu care mărturisesc credința într-o singură divinitate, Dumnezeu. Cartea sfântă a iudaismului este Tanahul (Tora scrisă) și Talmudul (Tora orală).

1. Completează propozițiile cu cuvintele de reper:

împreună, diferite, bun, religiile, valori

Credințele diferitor popoare au născut Religiile sunt ... , dar au puncte și valori similare precum pacea, bunătatea, adevărul, dragostea, libertatea, dreptatea. Fiecare om trebuie să respecte aceste ... , deoarece ele ne ajută să lucrăm ... pentru a face lumea un loc mai

2. Completează îndemnurile cu cuvinte-valori.

Privește doar ... !

Ascultă doar ... !

Fă numai ... !

Împarte multă ... !

Trăiește în ... !

Respectă ... !

Evaluare formativă

1. Selectează cuvintele ce denumesc calitățile unui om bun.

onest	sincer	cuvios	milostiv
îngăduitor	lenos	răutăcios	solidar
egoist	iresponsabil	binevoitor	cinstit

2. Alege răspunsul corect în viziunea ta.

Când ajut pe cineva, mă simt...

- a) satisfăcut b) iresponsabil c) indiferent

Când cineva mă ajută, mă simt...

- a) rușinat b) susținut c) invidios

Când iert pe cineva, mă simt...

- a) milostiv b) nemulțumit c) vinovat

Când cineva de lângă mine plânge, mă simt...

- a) tolerant b) trist c) deranjat

3. Completează enunțurile cu cuvintele:

minciuni, pașnic, recunoscător, părinții, respectuos.

Știu să mă comport ... cu cei din jur .

Omul ... încearcă să evite conflictele apărute.

Cinstește ... , pentru a trăi în armonie cu tine însuși.

Nu spune ... pentru că are picioare scurte.

Fii ... și mulțumește pentru tot ce ți se oferă.

4. Alege răspunsul corect.

Creștinismul este:

- a) o credință b) un mister c) o legendă

Simbolul creștinismului este:

- a) semiluna b) crucea creștină c) steaua în șase colțuri

În Republica Moldova religia oficială este:

- a) ortodoxă b) catolică c) musulmană

Religia ortodoxă transmite învățătura lui:

- a) Iisus Hristos b) Mohammed c) Buda

5. Descrie în 3-4 enunțuri o situație când ai demonstrat milostenie pentru cineva.

Evaluare sumativă

1. Selectează valorile moral-spirituale care te formează ca om.

credință	milostenie	solidaritate
minciună	indiferență	dragoste
adevăr	invidie	prietenie
zgârcenie	îngăduință	

7
puncte

2. Completează enunțurile cu cuvinte care arată însușiri.

Omul care spune doar adevărul, este

Cine iartă greșelile altora, este

Cel care are grijă de tot ce-l înconjoară, este

Cel care oferă din suflet o bucată de pâine unui nevoiaș, este

Cel care îți oferă o mână de ajutor, este

5
puncte

3. Restabilește proverbele. Comentează unul la alegere.

Bunătatea este o limbă

care trăiesc în ea.

Prietenia dublează bucuriile

și înjumătățește necazurile.

Sufletul unei case sunt oamenii

pe care o înțeleg și surzii și orbii.

Omul bun prețuiește bunătatea,

așa cum albina prețuiește floarea.

4
puncte

4. Taie cuvântul străin valorilor din fiecare șir:

a) munca, dragostea, respectul, mândria;

b) lauda, răbdarea, bunăcuviință, milostenia;

c) învățătura, iertarea, invidia, bunătatea;

d) blândețea, minciuna, cinstea, credința.

4
puncte

5. Observă modelul și numește două acțiuni pentru fiecare valoare.

Bine – să ai grijă de cineva; să ajuți fără a aștepta ceva în schimb.

Credință –

Acceptare –

Milostenie –

6
puncte

Ai acumulat din 26 de puncte.

SUMAR

Modulul 1. EU LA ȘCOALĂ

În lumea valorilor moral-spirituale	6
Am răbdare și sunt cumpătat	6
Mă respect pe mine, îmi respect colegii.....	8
Mă port cuviincios.....	10
Știu să fiu un prieten bun	12
Toți suntem egali.....	14
Ghicește! Descoperă! Implică-te!.....	16
Evaluare formativă	17

Modulul 2. EU ÎN FAMILIE

Familia. Valorile unei familii.....	20
Sunt răbdător și îmi pasă de ceilalți	22
Pacea și fericirea în familie.....	24
Familia – izvor de iubire și respect. Armonia în familie.....	26
La bunici mă simt acasă.....	28
Evaluare formativă	30
Evaluare sumativă	31

Modulul 3. EU ÎN COMUNITATE

Calitățile unui om adevărat. Bunătatea	34
Am o atitudine binevoitoare.....	36
Speranță și solidaritate.....	38
Îmi pasă și pot fi de ajutor	40
Patria și valorile neamului meu.....	42
Lumina lăcașului sfânt	44
Ghicește! Răspunde! Fii sincer!.....	48
Evaluare formativă	49

Modulul 4. ÎNVĂȚ SĂ FIU OM

Integritate și ajutorul reciproc	52
Sunt mărinimos și responsabil pentru faptele mele.....	54
Valori centrale ale religiei creștine	56
Cartea tuturor timpurilor.....	58
Sinceritatea rugăciunii	60
Religiile lumii	61
Evaluare formativă	62
Evaluare sumativă	63